

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΖ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1988

ΑΡΙΘ. 15

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

‘Ο ‘Απόστολος και Εὐαγγελιστής Λουκᾶς. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδῆμου, Μηνύματα Δεκαπενταγούστου. — π. ‘Αντ. ‘Αλεξίσοπουλου, «Υπεραγορά Θρησκείας». — ‘Αρχιμ. ‘Ιωαννικίου, ‘Ο ἱερεὺς καὶ τὸ βιβλίον. — ‘Αλεξ. Μ. Σταυροπούλου, ‘Η πληροφορική στή ζωὴ τῆς ‘Εκκλησίας. — Πρωτοπρ. Σεραφεὶμ Φαρᾶσογλου, ‘Απὸ τὴν τάξη καὶ ψαλμωδία στὸν πατριαρχικὸ ναὸ ΚΠόλεως. — ‘Αποστόλου Βαλληνδρᾶ, ‘Ακολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ‘Ιωάννου τοῦ Κουκουζέλη. — Δημ. Φερούση, Ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τῆς ‘Εκκλησίας. — ‘Επίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

‘Αθῆναι, ‘Ιασιῶ 1 — Τηλ. 72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: ‘Ιωάννης Μιχαήλ, ‘Αριστοτέλους 179, 112 51 ‘Αθῆναι.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ

Τὴν 18ῃ Ὀκτωβρίου ἡ ‘Εκκλησία ἐορτάζει τὴ μνήμη Λουκᾶ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ, πὸν ὑπῆρξε τὸ μέγιστο κέρδος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τοῦ ‘Απ. Παύλου. ‘Ο μέγας τῶν ‘Εθνῶν Ἀπόστολος σὲ τρία χωρία ἀναφέρει μὲ πολλὴ σιοργῆ καὶ ἀγάπη τὸν τρίτο Εὐαγγελιστῆ. Τὰ χωρία αὐτὰ εἶναι τὰ ἐξῆς: Κολοσ. δ', 14 («ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός»); Φιλήμ. 24 («Μᾶρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς οἱ συνεργοί μου») καὶ Β' Τιμ. δ', 11 («Λουκᾶς ἔσι μόνος μετ' ἐμοῦ»). ‘Ο Λουκᾶς, πὸν ἦταν ἐθνικός, κατηχήθη καὶ φωτίσθη ἀπ' τὸν ‘Απ. Παῦλο, σὸν ὁποῖο παρέμεινε ἀχώριστος σύντροφος. Κατὰ τὸν Εὐδῆσιο (‘Εκκλ. Ἱστορ. III, IV, 6), ἦταν «ἀδ γένος τῶν ἀπὸ Ἀντιοχείας» Κατὰ τὶς ὑπάρχουσες παραδόσεις ὁ Λουκᾶς κήρυξε στή Δαλματία, στή Γαλλία, σὴν Ἀφρική, σὴν Ἰταλία, σὴ Μακεδονία, σὴν Ἀχαΐα, σὴ Βοιωτία.

‘Οπως τονίζει ὁ Harnack (Χάρνακ), ἀπὸ ὅλους τοὺς συνοδοὺς καὶ συνεργάτες τοῦ ‘Απ. Παύλου ὁ Λουκᾶς ἦταν ὁ πιὸ μορφωμένος. ‘Ὡς Ἕλλην ἰατρὸς συνδύασε Χριστιανισμὸ καὶ ἐλληνική ἐπιστήμη. ‘Ἐπιὸς ἀπὸ τὴν ἱατρικὴ ἐδιδόκητα εἶχε καὶ γενικώτερη ἐλληνικὴ μόρφωση καὶ συγγραφικὴ ἱκανότητα. ‘Ἐγραφε μὲ εὐχέρεια καὶ χάρι. ‘Ἡ θεία πρόνοια, λέγει ὁ Holzner (Χόλτνερ), μᾶς χάρισε δύο γεμάτες ζωὴ εἰκόνες τῆς ‘Εκκλησίας ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς ἰδρύσεώς της. ‘Ἡ μία ζωγραφίσθη ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Παύλου σὶς ἐπιστολές του, πὸν πάλλονται ἀπὸ ζῆλον γιὰ ἀγῶνα, ἡ ἄλλη ἀπ' τὸ ἥσυχον καὶ σταθερὸ χέρι τοῦ χειροῦργου, πὸν χειριζόταν μὲ τὴν ἴδια εὐκολία καὶ τὸ νυστέρι καὶ τὴ γραφίδα. ‘Ἡ Ἀνατολή καὶ ἡ Ἑλλάδα ἔδωσαν μαζί τὰ καλύτερα δῶρα τους: τὸ βάθος καὶ τὴ φλόγα τοῦ προφητικοῦ δράματιομοῦ τοῦ Παύλου καὶ τὴ σαφήνεια καὶ χάρη τῆς σκέψεως τοῦ Λουκᾶ.

‘Ο Λουκᾶς, ἐπιὸς ἀπ' τὸ Εὐαγγέλιό του, πὸν συνέγραψε, ἀφοῦ ἀπὸ αὐτίπιες καὶ αὐτήκοους μάρτυρες συγκέντρωσε ἐξακριβωμένες πληροφορίες, ἔγραψε καὶ τὶς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», σὶς ὁποῖες συχνὰ χρησιμοποιεῖ τὸ πρῶτο πληθυντικὸ πρόσωπο καὶ τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιό του, πὸν κρατοῦσε συνοδεύοντας σὶς ὁδοιπορίες τῶν Ἀπ. Παῦλο. ‘Ἡ διήκονα ἐννοια τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» εἶναι διὴ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκφράζεται ἱστορικά σὶς ἔργο τῶν Ἀποστόλων καὶ σὴ νικηφόρο πορεία τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ἔως τὴ Ρώμη. Κατὰ τὴν παράδοσι ὑπῆρξε καὶ ζωγράφος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

ΨΑΛΜΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΝ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Α'

Ο 142ος ΨΑΛΜΟΣ

4. «ΚΑΙ ΗΚΗΔΙΑΣΕΝ ΕΠ' ΕΜΕ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΜΟΥ...».

Ἡ θλίψις δὲν εἶναι πάντοτε καλὸς σύμβουλος. Βεβαίως, εἰς πολλὰς περιπτώσεις, πραγματοποιεῖται ὁ προφητικὸς λόγος: «Κύριε, ἐν θλίψει ἐμῆ σθημὲν σοῦ» (Ἠσ. 26,16 καὶ 50,5. Πρβλ. Ψαλ. 76,2). Πολλοὶ ἄνθρωποι, ἐπάνω εἰς τὴν θλίψιν των, συνέρχονται. Καὶ ἐνῶ προηγουμένως εἶχον λησμονήσει τὸν Θεὸν καὶ τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα, ἐπανερχονται ἐν μετάνοιᾳ καὶ ἐπανευρίσκουν τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας. Ὅχι σπανίως ὅμως συμβαίνει δυστυχῶς τὸ ἀντίθετον. Ἐπάνω εἰς τὰς θλίψεις σκληρύνονται πολλοί.

Ὅπως ἰδιαίτως εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ Δαυὶδ ἢ ἀναφερομένη εἰς τὸν ψαλμὸν ποῦ ἐρμηνεύομεν. Τί λέγει ὁ προφητᾶναξ; «Καὶ ἡκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου...». Ἡ θλίψις, λέγει, μοῦ ἐδημιούργησεν ἀκηδίαν. Δηλαδή μίαν ψυχικὴν ἀτονίαν. Ψυχικὴν χαλάρωσιν. Καὶ εὐρίσκομαι, προσθέτει, εἰς τὴν κατάστασιν ἀνθρώπου χωρὶς πνευματικὴν ἐνεργητικότητα.

Εἶναι ἰδιαίτερος ἀξία προσοχῆς ἡ περίπτωσις τῆς ἀκηδίας. Καὶ εἰς αὐτὴν θὰ ἀφιερῶσωμεν τὴν παροῦσαν ὀμιλίαν.

1. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι τὴν ἀκηδίαν περιέλαβεν ἡ χριστιανικὴ ἠθικολογία μετὰ τῶν λεγομένων «θανασίμων ἀμαρτημάτων»!

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται περίεργον, πῶς εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν θανάσιμων ἀμαρτημάτων, οἷα εἶναι ὁ φόνος, ἡ ἀνηθικότης καὶ τὰ παρόμοια, τοποθετεῖται παραλλήλως καὶ ἡ λεγομένη ἀκηδία ἡ ραθυμία!

Εἶναι λοιπὸν τόσον σοβαρὸν τὸ πρᾶγμα;

Τί εἶναι αὐτὴ ἡ ραθυμία ἢ ἄλλως ἀκηδία;

Εἶναι ἡ τόσον συνήθης, δυστυχῶς, κατάστασις ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ζῆλος τοῦ χριστιανοῦ ἔχει μαρανθῆ, καὶ διὰ τοῦτο παρουσιάζεται ἔλλειψις προσοχῆς εἰς πολλὰ ζητήματα, ἔλλειψις ἐνδιαφέροντος διὰ τὰ πνευματικὰ θέματα, ἔλλειψις ἀντιδράσεως εἰς τὸ κακόν, καὶ ἔλλειψις προσπαθείας καὶ ἀγῶνος διὰ τὴν ἀρετὴν.

Καὶ δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐνοήσωμεν διατὶ ἡ κατάστασις αὐτὴ θεωρεῖται θανάσιμον ἀμάρτημα. Ὅπως τὸν σωματικὸν θάνατον δὲν ἐπιφέρουν μόνον οἱ βαρεῖες ἀρρώστειες, ἀλλὰ καὶ ἄλλες αἰτίαι ποῦ ὑποσκάπτουν βαθμηδὸν τὴν υγίαν (π.χ. ὁ ὑποσιτισμὸς ἢ ἡ παραμέλησις χρονίων καὶ συνεχῶν ὑποβαθμίσεων ἢ ἀλλοιώσεων εἰς τὰ διάφορα ὄργανα καὶ τὰς λειτουργίας τοῦ ὀργανισμοῦ), κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ὁ ψυχικὸς θάνατος ἐπέρχεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν εἰς τὸν πνευματικὸν ἀνεφοδιασμὸν καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἄσκησιν. Ὅταν ὁ ψυχικὸς ὀργανισμὸς δὲν ἀναζωογονῆται καὶ δὲν δραστηριοποιῆται, βαθμηδὸν φθίρειται. Ὅλον ἐν ὑποβαθμίζεται ἡ πνευματικότης. Καὶ μειοῦται ἡ ψυχικὴ ἀνθesis καὶ ἀκμή. Μαραίνεται ὁ ζῆλος διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ» (Ματθ. 6,33). Εἶπε δὲ ὁ Κύριος ὅτι «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βιάζεται καὶ βιασται ἀρπάξουσιν αὐτήν» (Ματθ. 11,12), ὅχι νωθροὶ καὶ «χλιαροὶ» χριστιανοὶ (Ἄποκ. 3,16). Καὶ διὰ τοῦτο ὁ θεὸς ἀπόστολος τονίζει: «ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς» (1 Τιμ. 6,12), — ποῦ σημαίνει νὰ πάρωμεν με ζέσιν («στὰ ζεστά») τὸ ζήτημα τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ σωτηρίας: ἢ ἀμέλεια, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, προφανῶς εἶναι (ἀπὸς θάνατον) (θανάσιμος). [1 Ἰω. 5,16].

2. Ἐπειδὴ πάντως ἡ ὄχι εὐχάριστος αὐτὴ κατάστασις καταλαμβάνει, κατὰ καιροῦς, ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, εἰς μεγαλυτέραν ἢ μικροτέραν ἔντασιν καὶ διάρκειαν, καὶ ἂν δὲν ἀντιμετωπισθῆ, μπορεῖ νὰ ἐξελιχθῆ εἰς πλήρη ἀδιαφορίαν εἰς τὰ πνευματικὰ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν εἰς ἓνα κρίσιμον σημεῖον — ποῦ δὲν εἶναι λεπτομέρεια διὰ τὴν πρόοδον εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν.

Πολλὲς φορὲς διαπιστώνομεν ὅτι δὲν προοδεύομεν πνευματικῶς: ὅτι τὰ ἐλαττώματα ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν· αἱ ἠθικαὶ ἔλλειψεις μας δὲν ἀναπληρώνονται· τὰ σφάλματα ἐπιμένουν· καὶ πρόοδος δὲν ὑπάρχει.

Ποῦ πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν αὐτὴν τὴν «στασιμότητα»;

Ποῦ ἄλλοῦ, εἰ μὴ εἰς τὴν ραθυμίαν καὶ ἀκηδίαν μας.

Δὲν πρόκειται δὲ περὶ «στασιμότητος», ὅπως νομίζομεν. Διότι εἰς τὴν ζωὴν δὲν ὑπάρχει στασιμότης. Ἐν ἐκ τῶν δύο ὑπάρχει ἢ πρόοδος ἢ ὀπισθοδρο-

μησις. Καλλιτέρευσις ἢ χειροτέρευσις τῆς καταστάσεως. «Όταν, επομένως, δὲν ὑπάρχει πρόοδος, εἶναι βέβαιον ὅτι ἔχομεν πνευματικὴν ὑποβάθμισιν. Καὶ πρέπει νὰ ἀνησυχοῦμεν. Καὶ νὰ λαμβάναμεν τὰ μέτρα μας.

Ὁ Ψαλμωδὸς δὲν διστάζει νὰ ὁμολογήσῃ «ἐν ὑστάξειν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ ἀκηδίας» (Ψαλ. 118,28). Δηλ. περιέπεσεν ἡ ψυχὴ μου εἰς νυσταγμὸν (λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ζήλου καὶ ἐνδιαφέροντος καὶ προσοχῆς καὶ δραστηριότητος εἰς τὰ πνευματικὰ — ὅπως προείπομεν).

3. Αὐτὰ τὰ αἷτια τῆς χαλαρώσεως τῆς ἀγωνιστικῆς διαθέσεως, τὰ ἐπισημαίνουμεν, διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξουδετερωθοῦν. Θὰ τὰ συνοψίσωμεν δὲ εἰς τρία.

α) «Ὅπως παρατηρεῖ εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν (12,4) ὁ θεὸς Ἀπόστολος, «οὐ πω μέχρῃς αἰμάτος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως». Συμβαίνει δηλ. πολλὰς φορὰς νὰ μὴ ἐξαντλοῦμεν τὴν ἀγωνιστικότητά μας, «ἀνταγωνιζόμενοι» καὶ παλαίοντες πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλὰ ὑποκύπτουμεν εἰς τὸν πειρασμὸν ἁμαρτητί. «Ὁ ὕπω μέχρῃς αἰμάτος». Ἀρνούμεθα νὰ πολεμήσωμεν, ἢ καὶ νὰ πέσωμεν ἐπὶ τῶν ἐπάλλεξων. Γινόμεθα ριψάσπιδες διότι θέλομεν νὰ ἀποφύγωμεν τὸ κόστος τῆς μάχης. Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι λιποταξία. Δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν πρᾶξιν ἐκείνων ποῦ ἐν καιρῷ πολέμου ἐγκαταλείπουν τὴν μάχην, διὰ νὰ μὴ τραυματισθοῦν ἢ πέσουν ἡρωικῶς.

β) Μὲ τέτοιες ἐνδοτικότητες καὶ ὑποχωρήσεις πῶς θὰ νικήσωμεν; Καὶ πῶς θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὰ εὐσημα τοῦ ἀγῶνος, τὰς χριστιανικὰς ἀρετάς, ποῦ πρέπει νὰ στολίζουν τὴν ὑπαρξίν μας, ὅπως τὰ παράσημα εἰς τὸ στῆθος τοῦ γενναίου καὶ μαχητικοῦ στρατιώτου; «Σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ», χριστιανὲ (2 Τιμ. 2,3). Μὴ αὐτομολεῖς εἰς τὴν παράταξιν τοῦ ἐχθροῦ ὡς ἀπόλεμος καὶ ἄκαπνος. Στόχος μας πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε «τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀγίασμός ἡμῶν» (1 Θεσ. 4,3). Καὶ ἀκατὰ τὸν σκοπὸν (νὰ) διώκωμεν ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Φιλιπ. 3,14). Δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἐκπέσωμεν ὡς ράθυμοι, προτιμῶντες τὸν ἀμέριμον τρόπον τῆς ἀκηδίας καὶ ζητοῦντες τὴν ἡσυχίαν μας.

3) Καὶ τελευταῖον ὁ Χριστὸς ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς ὀλοκληρωτικὴν προσφορὰν τοῦ ἑαυτοῦ μας «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας» μας (Λουκ. 10,27). Θέλει νὰ ἐργαζώμεθα ἐπιμελῶς τὰ πνευματικὰ ἔργα, μὲ ὅλην μας τὴν δύναμιν. Καὶ νὰ ἐξαντλοῦμεν ὅλας τὰς δυνατότητας ποῦ διαθέτομεν, διὰ νὰ εὐαρεστήσωμεν ἐνώπιόν Του. Ἐκφέρει δὲ βαρεῖαν τὴν καταδίκην τῆς ἀκηδίας καὶ ἀμελείας, λέγων «ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς» (Ἰερ. 31,40).

Ἀγαπητοί. «Όταν οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας ρίπτονται ἀκάθεκτοι εἰς τὴν μάχην· καὶ ὅταν «ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατῇ ζητῶν τίνα καταπίη» (1 Πέτρ. 5,8), ἡμεῖς θὰ ἀφεθῶμεν εἰς ἡμίετρα καὶ χλιαρὰν ἀντιμετώπισιν τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν ἔργων τοῦ σκότους; Ὅχι βεβαίως. Ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ ἀντιτάσσωμεν πρὸς «τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν» τὸ ΟΧΙ τῆς ἠθικῆς ἀντιστάσεως, «δι' ὑπομονῆς τρέχοντες τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα (καὶ) ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν» (Ἐβρ. 12,1-2) καὶ εἰς τὸ ὑπέροχον ἠθικὸν πρότυπον τῆς Παναγίας ἀχράντου καὶ ὑπερευλογημένης Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου.

5. «ΕΜΝΗΣΘΗΝ ΗΜΕΡΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ, ΕΜΕΛΕΤΗΣΑ ΕΝ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΕΡΓΟΙΣ ΣΟΥ...»

Ἡ πεῖρα τῆς ζωῆς εἶναι πάντοτε πολύτιμος. Καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ χριστιανοῦ ἀκόμη πολυτιμότερα. Ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος δὲν ἀντιπαρέχεται τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς του· ἀλλ' ἀντλεῖ ἐξ αὐτῶν διδάγματα διὰ τὸ μέλλον.

Καὶ ὁ προφήτης Δαυὶδ, εἰς τὸν ψαλμὸν ποῦ ἐρμηνεύομεν, ἀναφέρεται εἰς τὰ δεδομένα τῆς ἀτομικῆς του πείρας καὶ τῆς γενικωτέρας ἀνθρωπίνης ἐμπειρίας.

Ἐν μέσῳ τῆς βαρεῖας θλίψεώς του, διὰ τὰς γνωστὰς οἰκογενειακὰς του περιπετείας, τὸν ἐνθαρρύνει ἡ ἀναπόλησις παλαιότερων εὐτυχῶν ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἀπελάμβανε συνεχῶς τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ. «Ἐμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων», λέγει. Ἐνεθυμήθη παλαιὰς ἡμέρας πλήρεις θείων εὐλογιῶν. «Ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου». Ἐσκέφθη καὶ ἐμελέτησα ὅλα τὰ θαυμαστά ἔργα τῆς παντοδύναμου προστασίας ποῦ ποῦ ἐπεφύλαξες εἰς τὸν λαόν σου. «Ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων». Καὶ ἡ μελέτη τῶν ἔργων τῶν χειρῶν σου, τῆς δημιουργίας καὶ κυβερνήσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, μὲ ἐνισχύουν καὶ μὲ στηρίζουν.

Ἄς ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰς τόσον ἐνισχυτικὰς αὐτὰς σκέψεις τοῦ προφητὰνακτος Δαυὶδ.

1. «Ἐμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων». Ὅπως ὁ βασιλεὺς Δαυὶδ, ἔτσι καὶ κάθε ἄνθρωπος, εἰς τὴν ζωὴν του, ἔχει ἐξάπαντος νὰ ἐνθυμῆται πολλὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ. Κίνδυνοι καὶ θλίψεις καὶ περιπέτειαι εἶναι κοινὸς ἀνθρώπινος κληρὸς. Ἀλλὰ καὶ ἡ αἰσία ἐκβασίς, ποῦ πολλάκις ἐπηκολούθησε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἶναι χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον νὰ ἀναπολῆται μὲ εὐγνωμοσύνη ἀπὸ τὸν πιστὸν καὶ εὐσεβῆ ἄνθρωπον.

Αὐτὸ εἶναι πολὺ τονωτικὸν τοῦ φρονήματος. Καὶ πολύτιμος ἐμπειρία ποῦ βοηθεῖ εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν καὶ ἄλλων ἐπερχομένων δυσχερῶν περιστάσεων. Ἐνισχύει πολὺ τὸν πιστὸν ἢ σκέψις ὅτι ὁ πανάγαθος καὶ παντοδύναμος Θεός, ὅπως εἰς προηγούμενας περιστάσεις συμπαρεστάθη καὶ μᾶς ἐβοήθησε, καὶ πάλιν θὰ «ἐξαγάγῃ ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν»· θὰ δώσῃ «σὺν

τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν». Καὶ θὰ μᾶς ἀνακουφίσῃ, «τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν» (1 Κορ. 10,13).

Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς συνιστᾷ εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτὴν τὴν εὐσεβῆ καὶ εὐγνώμονα, ὅσον καὶ τονωτικὴν, ἀναπόλησιν τῶν εὐεργεσιῶν Του. Ὅταν ἔδιδε διὰ τοῦ Μωϋσέως τὸν δεκάλογον τῶν ἐντολῶν Του, εἰς τὴν πρώτην ἐντολὴν περιέλαβε ταῦτα· «ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου ὁ ἐξαγαγὼν σε ἐξ Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας». Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀπὸ τῶν πρώτων λέξεων, παραπέμπει τὸν λαὸν Του εἰς εὐγνώμονα ἀνάμνησιν τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τῆς προστασίας Του. Εἶναι ὡς νὰ λέγῃ· μὴ λησμονεῖτε ὅτι Ἐγὼ εἶμαι τὸ στήριγμά σας. Ἐγὼ σᾶς ἔβγαλα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Ἐγὼ σᾶς ἐλύτρωσα ἀπὸ τὴν δουλείαν. Ἐγὼ καὶ πάλιν καὶ πολλάκις θὰ σᾶς καλύπτω μὲ τὴν ἀγάπην μου καὶ τὴν προστασίαν μου. Μὴ τὸ ξεχᾶτε.

Πράγματι· ἐὰν τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς μας τὰ συνδέωμεν μεταξὺ των, θὰ εὐρίσκωμεν πολλοὺς λόγους νὰ δοξάζωμεν τὸν Θεὸν δι' ὅσας εὐεργεσίας μᾶς ἐχάρισεν εἰς τὸ παρελθόν. Αὐταὶ δὲ αἱ εὐεργεσίαι Του θὰ φωτίζουν καὶ τὰ τρέχοντα προβλήματα μας καὶ θὰ μᾶς ἐνισχύουν τὴν πεποίθησιν ὅτι, ὅπως δὲν μᾶς ἄφησεν εἰς προηγουμένας κρισίμους περιστάσεις, δὲν θὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ καὶ εἰς τὰ νεώτερα ποὺ μᾶς εὐρίσκουν. Ἀκούομεν πράγματι πολλοὺς νὰ ὁμολογοῦν· ἕως τώρα δὲν μὲ ἄφησεν ὁ Θεός. Καὶ ἐκ τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς ἀντλοῦν ἐλπίδας πολλὰς καὶ στήριγμα ἀσφαλές δι' ἄλλα ἐπακολουθοῦντα ἢ ἐνδεχόμενα λυπηρὰ τοῦ βίου.

2. Ὅχι δὲ μόνον ἡ ἀτομικὴ μας πείρα, ἀλλὰ καὶ ἡ γενικώτερα ἀναπόλησις ἱστορικῶν γεγονότων θαυμαστῆς προνοίας καὶ προστασίας Κυρίου εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐνισχυτικῆ.

«Ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου», λέγει ὁ Δαυὶδ. Καὶ ἐννοεῖ τὰ θαυμαστά ἔργα τῆς θείας δυνάμεως ποὺ συνᾶδουσαν εἰς κρισίμους περιστάσεις τὸν περιοῦσιον λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Δὲν εἴμεθα ἀπλῶς μονάδες εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ ζῶμεν μέσα εἰς κοινωνίαν ἀνθρώπων. Καὶ εἶναι σπουδαῖον νὰ ἐνθυμούμεθα τί ὀφείλομεν εἰς τὸν Θεὸν ὡς λαὸς καὶ ὡς ἔθνος. Πόσας εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία μας; Καὶ μόνον τὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς μᾶς παρέχουν ἀπλὰς ἀποδείξεις σωτηριῶν ἐπεμβάσεων τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἐθνικὴν μας ἱστορίαν.

Τί ἐπέρασεν ἡ γενεὰ μας; Καὶ πολέμους καὶ ἄλλας περιπετείας καὶ δοκιμασίας, μέχρι λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, μέχρις ἐμφυλίου πολέμου κ.ἄ. μεγάλων συμφορῶν. Καὶ ἐν τούτοις δὲν μᾶς ἔλειψεν ἡ σκέπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ μᾶς ἐφύλαξε καὶ μᾶς διέσωσε. Πῶς μπορούμεν ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ λησμονοῦμεν; Δὲν εἶναι ποτε ἀζήμιος μία τοιαύτη ἐπιλήσιον ἀγνωμοσύνη. Εἶναι ἔκουσία καὶ ἄφρον ἀποστέρησις ἰσχυρῶν ἐρεισμάτων καὶ ἐλπίδων!

Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, πρὸς τὴν Ὅποιαν ἀπευθύνομεν τὰς «Παρακλήσεις» μας, εἰς τὴν εὐγνώμονα πρὸς τὸν Θεὸν ὠδὴν Τῆς ἀνομολογεῖ (μαζί μὲ τὰς

ἀφορώσας εἰς τὸ σεπτὸν πρόσωπόν Της ὑψίστας εὐλογίας καὶ χάριτας Θεοῦ), καὶ τὴν γενικώτερον πραγματικότητα, ὅτι «τὸ ἔλεος Αὐτοῦ [ἐποίησεν] εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν» (Λουκ. 1,50). Ὅλοι αἱ γενεαὶ τῶν πιστῶν ἔχουν νὰ διηγούνται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποῦ ἔχουν λάβει πείραν εἰς πολλὰς περιπτώσεις.

Ἀκόμη δὲ γενικώτερον ἢ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ ἐξεδηλώθη εἰς ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, μὲ τὸ ὅλον σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ὁ Πανάγαθος, «εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν», ἐξαπέστειλε προφήτας, ἔδωκε νόμον «εἰς βοήθειαν» καὶ πρὸς θεάρεστον ρύθμισιν τοῦ βίου μας, ἔθναυματουργήσε πλειστάκις διὰ τῶν ἁγίων Του, (ἀγαθοποιῶν) καὶ εὐεργετῶν τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ, εἰς ἀποκορύφωσιν τοῦ ἔλεους Του, «τοῦ ἰδιοῦ υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν» (Ρωμ. 8, 32). Καὶ μόνον ἡ σκέψις ὅτι ὁ Θεὸς ἔφθασε μέχρι θυσίας τοῦ μονογενοῦς Του Υἱοῦ, πρὸς χάριν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἀρκεῖ διὰ νὰ στηρίξῃ «τὴν πᾶσαν ἐλπίδα» μας εἰς «τὸ ἔλεος αὐτοῦ» καὶ τὰς προστατευτικὰς καὶ σωτηρίους ὑπὲρ ἡμῶν ἐπεμβάσεις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς παρουσίας Του.

3. Τελευταῖον προσθέτει ὁ Δαυὶδ· «ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων». Τὰ «ἔργα τῶν χειρῶν» τοῦ Θεοῦ, ἡ δημιουργία ὀλόκληρος, ἐξαγγέλλει τὴν ἄπειρόν Του δύναμιν. «Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα» (Ψαλ. 18,1). Τὸ σύμπαν μαρτυρεῖ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν παντοδυναμίαν Του. Ἐπομένως, εἰς ὅτι καὶ ἂν μᾶς συμβαίῃ, ἔχομεν ἰσχυρὸν καταφύγιον τὸν Παντοδύναμον καὶ πολυέλιον Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Κατὰ τὸ παράδειγμα λοιπὸν τοῦ Δαυὶδ, ὁ κάθε εὐσεβὴς χριστιανὸς καλεῖται, ἐν καιρῷ τῶν θλίψεων καὶ τῶν προβλημάτων του, νὰ σκέπτεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· καὶ νὰ ἀξιοποιῇ ἐμπράκτως τὴν πίστιν του, πρὸς στηριγμὸν καὶ εἰρήνευσιν τῆς καρδίας του. Θὰ διαπιστώνῃ δ' ἐκ τῶν πραγμάτων πόσον μεγάλο ὄπλον εἰς τὴν ζωὴν εἶναι ἡ πίστις καὶ ἡ καταφυγὴ εἰς τὸν Θεόν, μάλιστα ἐνισχυμένη διὰ τῶν πρσβειῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ θὰ πείθεται ἀνεπιφυλάκτως ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν «ἐλπὶς οὐ καταίσχυνε» ἀλλὰ δικαιοῦναι τοὺς εὐσεβεῖς (Ρωμ. 5,5).

6. «ΤΑΧΥ ΕΙΣΑΚΟΥΣΟΝ ΜΟΥ, ΚΥΡΙΕ· ΕΞΕΛΙΠΕ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΜΟΥ...»

Μετὰ τὰς εὐσεβεῖς σκέψεις, μὲ τὰς ὁποίας ἐνισχύθηκε ὁ Δαυὶδ εἰς τὴν μεγάλην του περιπέτειαν, ἀπευθύνει πρὸς τὸν Θεὸν τὰ αἰτήματά του.

Ἀρχίζει μὲ τὰς λέξεις «ταχύ εἰσακούσον μου, Κύριε· ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου». Καὶ προσθέτει· «ἡ ψυχὴ μου ὡς γῆ ἄνυδρο» διψᾷ καὶ περιμένει τὴν βροχὴν τοῦ ἔλεους Σου.

Εἶναι προφανές ὅτι ζητεῖ ἄμεσον καὶ ταχεῖαν ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ.

Ἄς τὸν παρακολουθήσωμεν.

1. Δὲν ὁμοιάζει τὸ αἶτημα τοῦ Δαυὶδ πρὸς τὴν συνήθη ἀπαιτήσιν ἄλλων ἀνυπομόνων ἀνθρώπων, πού ὅταν τοὺς ἀπασχολοῦν ὄρισμένα προβλήματα ἢ ἔχουν κάποιες συγκεκριμένες ἐπιδιώξεις, ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ ταχύτερον τὸ αἶτημά των. Ἄλλ' ὁ Δαυὶδ, ἐπειδὴ εὕρισκεται εἰς ἄμεσον κίνδυνον, παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ προφθάσῃ, τρόπον τινά, προ- τοῦ συμβῆ ἢ συμφορᾶ, νὰ τὴν ἀποτρέψῃ. Εἰς τὴν περίπτωσίν του, ἡ ταχύτης τῆς ἐπεμβάσεως πού ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸν συνδέεται μὲ τὸ ἀναμενόμενον ἄμεσον πλήγμα πού ἐπέρχεται ἐναντίον του ἀπὸ τὸ κίνημα τοῦ Ἀβεσαλώμ. Καὶ ἰκετεύει τὸν Θεὸν νὰ προλάβῃ νὰ τὸν σώσῃ.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ μὲν Θεὸς εἶναι μακρόθυμος ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀνυπόμονοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἄς ὁ Θεὸς ἀναμένει τὴν μετάνοιάν μας καὶ δὲν σπεύδει νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ὀργὴν Του διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, ἀλλὰ μακροθυμεῖ «μὴ βουλόμενός τι- νας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς με- τάνοιαν χωρήσασιν» (2 Πέτρ. 3,9). Ὁ ἄν- θρωπος ἀντιθέτως, ὅταν ζητῇ κάτι ἀπὸ τὸν Θεόν, τὸ θέλει νὰ γίνῃ ἄμέσως. Καὶ ἂν ἀργῇ νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ πού ἐπιθυμεῖ, ἀπογοητεύεται καὶ δυσ- φορεῖ.

Πολλοὶ μάλιστα παραιτοῦνται τῶν περαιτέρω προσευχῶν καὶ δεήσεων, λέγοντες· «τὸ ἐζήτησα καὶ μίαν καὶ δύο φορές καὶ κατ' ἐπανάληψιν, ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν με ἄκουσε».

Ἄλλ' ἡ μέθοδος πού ἐφαρμόζει ὁ Θεὸς ἀποβλέ- πει εἰς παιδαγωγίαν μας. Ἐνεργεῖ «πάντα ἐν σοφίᾳ» ὁ Κύριος καὶ ἐν ἀγάπῃ· καὶ δὴ «ἐπὶ τὸ συμφέ- ρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότη- τος αὐτοῦ» (Ἐβρ. 12,10).

Ἄς ὁ Θεὸς ἔχει προοπτικὴν μεγάλην καὶ ἀπεριό- ριστον. Καὶ τὰ βλέπει ὅλα ὡς παρόντα. Διὰ τοῦτο συνδυάζει τὰς ἐνεργείας Του κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ τὸ καλλίτερον ἀποτέλεσμα καὶ ἡ μεγαλυτέρα ἀσφάλεια εἰς τὸν κατὰ λήλον καιρόν.

Αὐτὴν ταύτην τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν τοῦ ἀν- θρωπίνου γένους τὴν ἐπραγματοποίησεν «ὅτε ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου». Τότε «ἐξ- ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός», τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου (Γαλ. 4,4). Ὁχι εὐθὺς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τῶν πρωτοπλάστων· οὔτε μετὰ τὰς πρώτας γενεάς. Ἄλλὰ τότε πού εἶχε συντελεσθῆ ἡ δέουσα προετοι- μασία τῶν ἀνθρώπων διὰ τῶν προφητῶν καὶ σειρᾶς ὅλης ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴν τὴν σειρὰν καὶ τακτικὴν ἀκολουθοῦν αἱ ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ πάντοτε. Τὴν ἱκανοποιήσιν τῶν

αἰτημάτων μας ὁ Θεὸς τὴν τοποθετεῖ εἰς τὸν εὐθετώ- τερον χρόνον, πού θεωρεῖ κατὰλληλον πρὸς ὠφέλειάν μας. Ὅπως προείπομεν, καὶ αὐτὴν τὴν ὀργὴν Του ἀναστέλλει, ἵνα μεσολαβήσῃ ἡ ἀγαθότης Του, καὶ τὸ «χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιαν ἀγάγῃ» τοὺς ἁμαρ- τήσαντας (Ρωμ. 2,4). Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ἡ ἀναβολὴ τῆς εὐτυχούς καὶ εὐνοϊκῆς λύσεως τῶν ζητη- μάτων μας εἶναι μέτρον τῆς «χρηστότητος» καὶ τῆς παιδαγωγούσης ἀγάπης καὶ σοφίας τοῦ Θεοῦ.

2. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ πρακτικὰ συμπεράσματα ἐκ τῶν ἀνωτέρω;

α) Ὅτι· ὅταν ὁ Θεὸς ἀναβάλλῃ τὴν αἰτουμένην δωρεάν Του — τὴν ἀναμενόμενην παρ' Αὐτοῦ ἀδίκην ἀγαθὴν» (Ἰακ. 1,17) — αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν «ἀκούει» τὰς ἰκεσίας μας. Διότι καὶ ἡ σιωπὴ Του εἶναι ἀπάντησις· ἀπάντησις ὅτι δὲν ἐγκρίνει ἢ ἀνα- βάλλει νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ αἶτημά μας. Καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ δεχώμεθα καὶ τοιαύτας ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ.

Δὲν λαμβάνομεν πολλάκις αὐτὸ πού ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, εἴτε διότι δὲν εἶναι ὀρθὸν τὸ αἶτημα (πρβλ. «αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε») εἴτε διότι ἄλλο ἀπαιτεῖ τὸ πνευματικόν μας συμφέρον. Ὅταν π.χ. ἀναβάλλῃ ὁ Κύριος νὰ χάριση ὑγείαν, ἢ νὰ εὐδώσῃ μίαν οἰκογενειακὴν ἀποκατάστασιν, ἢ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ ὄρισμένα δεινά, ἃς σκεπτόμεθα ὅτι ἐνδεχομένως δὲν ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ καλοῦμεθα εἰς ὑπομονὴν καὶ ἀναμονὴν μετ' ἐλπίδων καὶ ἐμπιστοσύνης εἰς τὸν Θεόν. Ὅταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σκέπτεται ὁ Χριστιανός, πρώτων μὲν εἰρη- νεύει καὶ ἐπαφίεται εἰς τὸ θεῖον θέλημα (πρβλ. Ἰωβ. «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν οὕτω καὶ ἐγένετο. Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον»).

β) Ἐξ ἄλλου ὅμως ὀφείλει καὶ νὰ διερωτᾶται ὁ πιστός· μήπως μὲ τὴν ἀναβολὴν ὁ Θεὸς ζητεῖ καὶ ἀναμένει κάτι ἀπὸ ἡμᾶς; Μήπως θὰ πρέπει νὰ προ- κώψωμεν εἰς τὸν πνευματικόν μας καταρτισμόν, ἵνα ὁ Θεός, ἀμείβων τὸν ζῆλόν μας καὶ ἐπευλογῶν τὴν καλὴν μας προσπάθειαν, μᾶς χάριση τὸ αἰτούμενον; Τοιαῦται σκέψεις γίνονται ἰσχυρὰ κίνητρα «προκοπῆς βίου καὶ πίστεως καὶ συνέσεως πνευματικῆς». Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθὸν μόνον νὰ ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν «ὄν χρεῖαν ἔχομεν», ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ διερωτώμεθα· «τί ἔτι ὑστερεῶ;» Καὶ τί πρέπει νὰ διορθώσωμεν εἰς τὴν ζωὴν μας, διὰ νὰ ἐλκύσωμεν πλουσίως τὸ θεῖον ἔλεος;...

Ὁ Δαυὶδ, πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, ἔλεγεν· «ἀκουστὸν ποίησόν μοι τὸ πρῶν τὸ ἔλεός σου» — ἃς λάβω πείραν τοῦ ἐλέους Σου, Κύριε, μόλις ξημερώσῃ.

Ἄλλὰ καὶ ἐφρόντιζε νὰ εὐαρεστῇ εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἐλεγκτός Του δοῦλος. Καὶ νὰ ἀνορθῶνεται ἀπὸ τὰς πτώσεις του. Ἄς τὸν μιμούμεθα καὶ εἰς τὰ θετικὰ ταῦτα, ἵνα ὁ Κύριος ἐπευλογῇ καὶ ἀποδέχεται τὰ αἰ- τήματά μας.

“ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ,,

Τοῦ π. **ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ**
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἱστορικές καταβολές τῆς New Age.

Στὸ ρεῦμα τῆς «Νέας Ἐποχῆς» δεσπόζουν βουδιστικές προσωπικότητες, ὅπως ὁ Δαλάι Λάμα καὶ ὁ Ρίνποτσε Λάμα. Αὐτοὶ λογίζονται φυσιογνώμιες ποὺ μποροῦν νὰ κάνουν θεραπείες, γιὰτὶ κατέχουν «τὸ κατάλληλο τελετουργικό». Πρόκειται ἐδῶ γιὰ παλιά θρησκεία, ποὺ ὅμως κατάφερε νὰ παρουσιασθεῖ σὰν ἡ θρησκεία τῆς New Age. Πράγματι ἡ μεγάλη στροφή πρὸς τὸ θιβετανικὸ βουδισμό, μὲ τὴ μεγίστη ὀπτική παρουσία του στὸ τελετουργικό, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ «σκέπτεσθαι» τῆς «Νέας Ἐποχῆς».

Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη ποὺ σημειώθηκε στὴ Δύση πρέπει ἀσφαλῶς νὰ μᾶς προβληματίσει, γιὰτὶ καὶ στὴ χώρα μας πολλοὶ τάσσονται ἐναντίον τοῦ τελετουργικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ θέλουν τὴ θεία λατρεία πρὸς «ὀρθολογική». Μάλιστα νεοπροτεσταντικὲς ἐταιρεῖες στέλνουν μισσιοναριοὺς στὴν Ἑλλάδα νὰ «ἐκ-χριστιανίσουν» τοὺς ὀρθοδόξους, τοὺς ὁποίους κατηγοροῦν γιὰ «τυπολάτρες», ἐπειδὴ ἀκολουθοῦν πιστὰ τὴν πλουσία λειτουργικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια, κυρίως ἀμερικανικῶν φουνταμενταλιστικῶν ομάδων, σπεύδουν νὰ προσφέρουν τὶς «καλὲς ὑπηρεσίες» των πολιτικοὶ παράγοντες καὶ ὀρισμένοι «Ἕλληνες δημοσιογράφοι, ἐνῶ ἄλλοι «σπρώχνουν» τὴν Ἐκκλησία μακριὰ ἀπὸ τὴ λατρευτικὴ-μυστηριακὴ τῆς ζωῆς καὶ τὴν ὁδηγοῦν σὲ ἄλλες ἐπιδιώξεις, «στὴν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ», ὅπως νομίζουν. Οἱ κύκλοι αὐτοί, τοὺς ἥρωες τῆς Ἐκκλησίας δὲν τοὺς ἀναζητοῦν στὰ ἱερὰ συναξάρια, ἀλλὰ στὴν ἱστορία ποὺ καταγράφει τοὺς κοσμικοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τῶν ἀνθρώπων «τοῦ κόσμου τούτου».

Πολλοὶ σήμερα προβάλλουν ἀπαιτήσεις καὶ ζητοῦν νὰ τὶς ἱκανοποιήσει ἡ Ἐκκλησία, ἐνῶ οἱ ἴδιοι δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν οὐσιαστικὴ σχέση μὲ τὴν Ἐκκλησία καί, φυσικά, οἱ ἀπαιτήσεις των αὐτὲς βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸ ἀληθινὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἔχουν κατανόηση γιὰ τοὺς ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας νὰ διατηρήσει τὸ βᾶθος τοῦ μυστηρίου της καὶ οὔτε ἀναγνωρίζουν στὴν Ἐκκλησία τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι «τοῦ κόσμου τούτου».

«1986 μ.Χ., γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ»· «Σατανικὴ μωρία»· «Σατανικὴ βλακεία δὲν ἔλειψε στὴν ἐποχὴ μας»· («Υστερικός φανατισμός»). Αὐτοὶ ἦταν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς τίτλους ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων μὲ ἀφορμὴ ἐκδηλώσεις κάποιων θρησκευτικῶν κύκλων ποὺ ἀνεφέροντο στὴν ὑπεράσπιση τῶν θρησκευτικῶν τους πεποιθήσεων πάνω σὲ συγκεκριμένο θέμα.

Βέβαια μερικὲς φορές μπορεῖ καὶ νὰ γίνονται ὑπερβολές, ἀλλὰ αὐτὸ ὀφείλεται σὲ ζῆλο, ἔστω «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν», ποὺ ὅμως στὶς ἡμέρες μας εἶναι πολὺτιμος, κι αὐτός, γιὰτὶ ἐπιφέρει κάποια ἰσορροπία, ἐνόψει μάλιστα τῆς συντονισμένης προσπάθειας ποὺ γίνεται μὲ ὅλα τὰ μέσα, νὰ παραγκωνισθεῖ ἡ ἀληθινὴ ἔκφραση τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ νὰ ἐνισχυθεῖ ὁ ἀποκρυφισμὸς καὶ ἡ παραθρησκεία σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις.

Ἡ περιφρόνηση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς της καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ σὰν «τυπολατρεία», ἀνοίγει τὸν δρόμο στὰ ὑποκατάστατα τοῦ «μυστηρίου» καὶ τοῦ «τελετουργικοῦ», ποὺ ἐρχονται νὰ καλύψουν τὰ κενὰ μὲ τὴν ἔξαρση ὅλων τῶν μορφῶν τοῦ ἀποκρυφισμοῦ καὶ ἰδιαίτερα τῆς σατανολατρείας ποὺ εἰσχωρεῖ καὶ στὴ χώρα μας μὲ ποικίλους τρόπους καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὰ «βιντεοκλάμπ» καὶ βρίσκει ἀτήρητη ἀκόμη καὶ στοὺς μαθητὲς τῶν Λυκείων. Ἡ κατάλληλη «προετοιμασία» νὰ δεχθοῦν τὰ «μηνύματα» τοῦ ἀποκρυφισμοῦ γίνεται καὶ μὲ τὶς παιδικὲς ἐκπομπὲς στὴν ἐλληνικὴ τηλεόραση!

δ) Τὸ κῦμα τοῦ ἀποκρυφισμοῦ.

Τὸ κῦμα τοῦ ἀποκρυφισμοῦ ποὺ κατακλύζει σήμερα τὸν κόσμο εἶναι μεγάλος πονοκέφαλος γιὰ ἐκείνους ποὺ συνεχίζουν νὰ πιστεύουν πὼς ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν ἀπαλλαγὴ του ἀπὸ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα θὰ γίνεῖ πλουσιώτερος καὶ θὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴ δυσειδαιμονία. Αὐτὸ τὸ εἶχαν διακηρύξει οἱ ἀπόστολοι τῆς ἐκκοσμικεύσεως. Ὑποσχέθηκαν νὰ ὁδηγήσουν τὴν ἀνθρωπότητα στὴν «ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια». Αὐτὸ τὸ «εὐαγγέλιο», ποὺ κηρύχθηκε ἀρχικὰ στὴ Δύση, θεωρεῖται σήμερα ξεπερασμένο. Κατάφερε βέβαια νὰ ἀπομακρύνει πολλοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ γνήσια θρησκευτικὰ βιώματα, ὅμως ἄνοιξε σ' αὐτοὺς τὸ δρόμο γιὰ τὴν παραθρησκεία.

Μεγάλης κυκλοφορίας γερμανικὸ περιοδικὸ πραγματοποίησε στατιστικὴ ἔρευνα σχετικὰ μὲ τὴν ἐξάπλωση τοῦ ἀποκρυφισμοῦ καὶ τῆς μαγείας στὴ Γερμανία. Τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν καταπληκτικά:

13% τῶν Γερμανῶν πιστεύουν πὼς ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ μποροῦν νὰ κάνουν μάγια σὲ συνανθρώπους των· 11% τὸ θεωροῦν αὐτὸ κάτι τὸ δυνατό· 14% πιστεύουν πὼς ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι μποροῦν νὰ ἐπηρεάσουν ἄλλους νὰ ἐρωτευθοῦν συγκεκριμένο πρόσωπο, ἐνῶ 26% τὸ θεωροῦν αὐτὸ ἀπλῶς δυνατό.

Μία ἐρώτηση σ' αὐτὴ τὴν ἔρευνα ἦταν: «Τὸν τελευταῖο καιρὸ οἱ ἄνθρωποι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὶς φυ-

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Του Ἀρχιμ. ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ

«Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου Κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστίν».

Ὁ στίχος αὐτὸς τοῦ γεμάτου ἀπὸ θεῖον πόθον ριη' (118) ψαλμοῦ μᾶς δίνει τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης τῆς ιερατικῆς ψυχῆς γιὰ τὴν μελέτη τοῦ θεοῦ λόγου.

Παραλλήλως πρὸς τὴν προσευχὴν σταθμίζεται καὶ ἡ μελέτη, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν καθημερινὸν ἄρτον καὶ τὸ δροσερὸ νερὸ καὶ τὸν θεῖον φωτισμὸν — κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον — τοῦ ιερέως.

Ἄν ὁ φυσικὸς ἄρτος, τὸ καθημερινὸ ψωμί, (καρδία ἀνθρώπου στηρίζει), πολὺ περισσότερον ὁ ἄρτος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στηρίζει τὴν ιερατικὴ καρδία γιὰ νὰ γίνῃ καὶ ἐκεῖνη μὲ τὴν σειρά τῆς ράβδος δυνάμεως καὶ βακτηρία στηριγμοῦ καὶ παρηγορίας εἰς τόσες κουρασμένες καὶ «πεφορτισμένες» ψυχές. Ἰερεὺς χωρὶς βιβλία, χωρὶς μελέτη εἶναι ἀνάπηρος πνευματικῶς. Καὶ ποῖαν βοήθεια θὰ δυνηθῇ νὰ δώσῃ εἰς ἄλλες ἀνάπηρες ψυχές;

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ιερέως εἰς τὴν οἰκίαν του εἶναι ὁ στολισμὸς, ἡ πηγὴ ἀνεφοδιασμοῦ καὶ τὸ πνευματικὸν ὄπλοστάσιον. Ἰερεὺς χωρὶς βιβλία, χωρὶς βιβλιοθήκη εἶναι ἄοπλος εἰς τὸν ἀγῶνα, εἰς τὴν πάλην (πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας...). Μὴ περιμένετε τίποτε σπουδαῖον, τίποτε γενναῖον, τίποτε ἀξιόλογον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, διὰ τὸν ἀγιασμὸν του καὶ διὰ τὸ ποίμνιον καὶ τὴν ἐνορίαν του ἀπὸ ἓνα ἄοπλον καὶ ἄγευστον τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν βίων τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ιερέα. Τούναντίον πολλὰ νὰ περι-

μένετε ἀπὸ ἓνα ιερέα ποὺ «ἡμέρας καὶ νυκτὸς» μελετᾷ καὶ ἐρευνᾷ καὶ καταρτίζεται καὶ κτίζει ἐντὸς του μὲ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ, ὅσον ὀλιγογράμματος καὶ ἂν εἶναι.

Πράγματι, γιὰ τὸν ὀλιγογράμματον ιερέα εἶναι πλέον χρήσιμη καὶ πολὺτιμη καὶ ἀπαραίτητη ἡ βιβλιοθήκη. Πόσοι ὀλιγογράμματοι ιερεῖς μὲ τὴν κατ' ἰδίαν μελέτη καὶ ἐρευναν τῶν Γραφῶν, μὲ τὴν ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ των, μὲ τὸν ἔνθεον ζῆλον καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν καρδιακὴ λαχτᾶρα γιὰ τὸν ζωντανὸ λόγον τοῦ Θεοῦ ἐμόρφωσαν ἦθος καὶ νοῦν ιερατικόν, ἐκκλησιαστικόν, θεολογικόν. Καὶ ἔγιναν θεολόγοι χωρὶς πανεπιστημιακὰ πτυχία, καὶ ἐφωτίσθησαν καὶ ἐφώτισαν «ὡς λύχνοι ἐπὶ τὴν λυχνίαν». Καὶ ὅσοι μάλιστα ἔγιναν ποιητὰι νόμου καὶ ἀπέκτησαν «πρᾶξιν ἔλλογον» καὶ (ὠλόγον ἔμπρακτον) ἀνεδέχθησαν ὄντως μεγάλοι ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν καὶ σοφοὶ καὶ ἅγιοι.

Ἐπάρχουν, λοιπόν, ιερεῖς ποὺ σπαταλοῦν τὸν πολὺτιμον χρόνον των εἰς μελέτην ἀσχέτων ἢ ἀδιαφόρων ἢ ἐπιβλαβῶν πρὸς τὴν ιερατικὴν των ιδιότητα πραγμάτων; Καὶ δὲν λιώνουν, ὅπως ὁ Δαβὶδ, ἀπὸ λαχτᾶρα, ἔφεσι, ἐπιθυμία, ἀγάπη γιὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, τὰ ἐπιθυμητὰ «ὑπὲρ χρυσίου καὶ τοπάξιον καὶ τὰ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον»;

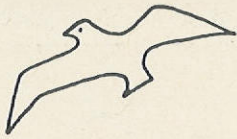
Φεῖσαι ἡμᾶς Κύριε. Καὶ φώτισε τοὺς ιερεῖς μας νὰ πλουτίσουν μὲ τὸν πλοῦτον τοῦ σωστικοῦ βιβλίου, τοῦ ἀγιογραφικοῦ, τοῦ ἀγιολογικοῦ, τοῦ πατερικοῦ, τοῦ λειτουργικοῦ, τοῦ βιβλίου ποὺ εὐωδιάζει Πνεῦμα Ἅγιον καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάζει.

σικὲς θρησκείες, ἐπειδὴ πιστεύουν πὺς ἡ σχέση μας μὲ τὴ φύση πρέπει νὰ μεταβληθεῖ. Πιστεύετε πὺς μελλοντικὰ θὰ στραφοῦν περισσότεροι ἄνθρωποι σ' αὐτὲς τὶς θρησκείες, ποὺ κατὰ τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη εἶναι εἰδωλολατρικὲς ἢ θὰ τὸ κάνουν μόνο λίγοι;».

Σ' αὐτὴ τὴν ἐρώτηση ἀπάντησαν καταφατικὰ 35% ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐρωτήθηκαν. Ἀπὸ αὐτοὺς τὸ 36% ἦσαν γυναῖκες καὶ τὸ 33% ἄνδρες· 40% κάτω ἀπὸ 30 ἐτῶν καὶ 35% πάνω ἀπὸ 30 ἐτῶν. Ἀπὸ μορφωτικῆς ἀπόψεως 48% ἦσαν ἀπόφοιτοι Λυκείου ἢ ἐπιστήμονες.

Μία ἄλλη ἐρώτηση ἦταν: «Ἐνδιαφέρεστε γιὰ τὶς φυσικὲς θρησκείες, ἐπιθυμεῖτε νὰ γνωρίσετε περισσότερα γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα ἢ δὲν ἔχετε γι' αὐτὸ καθόλου ἐνδιαφέρον;». Σ' αὐτὴ τὴν ἐρώτηση ἀπάντησαν καταφατικὰ 23% ἀπὸ τοὺς ἐρωτηθέντες. Ἀπὸ αὐτοὺς τὸ 34% ἦσαν ἀπόφοιτοι Λυκείου ἢ ἐπιστήμονες.

Σ' αὐτὴ τὴν ἐρευνα δόθηκε ἔμφαση ἀπὸ τὸ περιοδικό. Στὸ ἐξώφυλλο τοῦ τεύχους ποὺ κατεχώρησε τὰ ἀποτελέσματα ἐδημοσιεύθη φοικιαστικὴ φωτογραφία μὲ τὴ λεζάντα: «ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΟΙ ΜΑΓΙΣΣΕΣ — 15 ἑκατομμύρια Γερμανῶν πιστεύουν στὴ δύναμη τῆς μαγείας» (Stern 38/1986).

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

‘Η πληροφορική στή ζωή τῆς ‘Εκκλησίας *

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
‘Επ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐρωτήματα καὶ προβληματισμοὶ

Ἐγείρονται, ὅμως, ἀναπόφευκτα ὀρισμένα ἐρωτήματα. Μήπως, δηλαδή, μὲ ὅλ’ αὐτὰ τὰ ἀπομνημονευτικά ἐργαλεῖα καὶ τὶς «σκαλωσιές» τὰ χάσουμε τελικὰ καὶ χαθοῦμε; Χαθεῖ, δηλαδή, ἀπὸ τὸν ὀρίζοντά μας ὁ Θεὸς καὶ ὁ Ἄνθρωπος, ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Λόγου; Ὁ κίνδυνος ὑφίσταται πραγματικά. Ἐξαρτᾶται, ὅμως, ἀπὸ τὴ χρήση ποὺ θὰ κάνουμε τῆς συγκεκριμένης σύγχρονης τεχνολογίας.

Ἄν, δηλαδή, χρησιμοποιήσουμε τὴν μηχανοργάνωση σὰν πρόφαση γιὰ νὰ δυσκολέψουμε ἢ γιὰ ν’ ἀποφύγουμε τὴν ἀνθρώπινη σχέση καὶ ἐπαφή, περιτειχισμένοι ἀπὸ ὑψηλὰ τεχνολογικά τείχη ἢ ἂν τὴν χρησιμοποιήσουμε γιὰ νὰ διευκολύνουμε αὐτὴν τὴν σχέση ἔχοντας φορτώσει ἄλλοῦ, στὴν μηχανή, τὰ γιὰ μᾶς βαρέα καὶ δυσβάσταχτα φορτία πλὴν ὅμως χρήσιμα ὅταν εἶναι ἀποθηκευμένα ἄλλοῦ καὶ ἔτοιμα σὲ πρώτη ζήτηση.

Μήπως ἐκεῖνο ποὺ εἶναι τελικὰ ἀναγκαῖο εἶναι μία ἀ γ ω γ ῆ τ ῆ ς θ ὕ μ η σ η ς ἔτσι ὥστε νὰ θυμόμαστε προσωπικὰ ποῦ εἶναι ἀπομνημονευμένα ποικίλα καὶ διάφορα στοιχεῖα δεδομένα; Μιὰ θύμηση (souvenir) ποὺ νὰ μᾶς ὀδηγεῖ στὶς ἐπὶ μέρους μ ν ἡ μ ε ς (mémoires); Εἶναι πολὺ πιθανὸν σ’ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀγωγή νὰ ἐγκεῖται καὶ ἡ τέχνη τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς ἐπιστήμης τῆς Πληροφορικῆς στὴν Ποιμαντική, τὴν κατεξοχὴν «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν».

Ὅλ’ αὐτὰ πάντως τὰ νέα στοιχεῖα δὲν νομίζουμε ὅτι μποροῦν νὰ εἰσέλθουν ἀνεξέλεγκτα στὴ ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Χρειάζεται μία ἐπαγρύπνηση καὶ ἐπιτήρηση, Θεολογία, ἂν θέλετε, «εἰσόδων καὶ ἐξόδων» (πρβλ. Ψαλμὸ ρκ’ 8).

Στὶς δυτικὲς ἄλλωστε Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες ἐφόσον ζοῦν στὴν προηγμένη τεχνολογικὰ δυτικὴ και-

νωνία υἱοθετοῦν καὶ τοὺς νέους τρόπους ποὺ περιγράψαμε πρὸς πάνω, οἱ ὑπεύθυνοι προβληματίζονται ὡς πρὸς τὴν χρήση τους.

Συγκαλοῦν συνεπῶς Ἡμερίδες στοχασμοῦ γιὰ τὴν πληροφορική, διεθνῆ καὶ οἰκουμενικά Σεμινάρια γιὰ τὴν σχέση τῶν Ἐκκλησιῶν μὲ τὸ βιντεοτέξ καὶ τὴν τηλεματική — τὸ ἕκτο ἔγινε 31 Μαΐου μὲ 4 Ἰουνίου 1988 στὸ Μαρετσοῦ —, καθὼς καὶ διεθνῆ Συνέδρια μὲ θέμα, «Βίβλος καὶ Πληροφορική: μέθοδοι, ἐργαλεῖα, ἀποτελέσματα» (τὸ δεύτερο ἔγινε 9 μὲ 13 Ἰουνίου 1988 στὴν Ἱερουσαλήμ)²⁶.

Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ποὺ συμβαίνουν σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο δείχνουν ἕναν ἔντονο προβληματισμὸ, λεπτὴ ἀνησυχία ὡς πρὸς τὸ μέλλον ἀλλὰ καὶ ἐλπίδα γιὰ διέξοδο ἀπὸ τὰ ἀδιέξοδα στὰ ὁποῖα ἔχουμε ὀδηγηθεῖ.

Στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος;

Στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπ’ ὅ,τι γνωρίζουμε ἔχει ἤδη δημιουργηθεῖ ἕνα ζωηρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ πληροφορική μηχανοργάνωση καὶ τηλεπληροφορική.

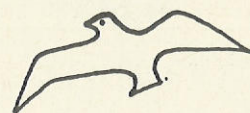
Στὴν Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου ἔχει ἤδη προταθεῖ ἀπὸ τὸν ὑπογράφοντα τὸ «πέρασμα» σὲ ὑπολογιστὴ τοῦ ἐρωτηματολογίου «Ἐνοριακὴ ὀργάνωση καὶ ζωή» οὕτως ὥστε νὰ ἀποτυπωθεῖ εὐχερέστερα τὸ ποιμαντικὸ ἔργο ποὺ λαμβάνει χώρα στὸ βασικὸ κύτταρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς ποὺ εἶναι ἡ Ἐνορία²⁷.

Μαθαίνουμε ὅτι πολλοὶ ἐφημέριοι — μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ φοιτητές μας — εἴτε μετὰ τὴν χειροτονία τους εἴτε πρὶν καὶ λόγῳ μάλιστα ἐπαγγέλματος ἔχουν καταρτιστεῖ σὲ θέματα πληροφορικῆς. Ὅρισμένοι μάλιστα ἐφαρμόζουν τὶς γνώσεις αὐτὲς γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς ἐνορίας τους.

Πληροφοροῦμεθα ὅτι καὶ σὲ ἐπίπεδο Ἱ. Μητρο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 299 τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 14 τεύχους.

πόλεων ἔχει ἀρχίσει συζήτηση ὡς πρὸς τὴν σκοπιμότητα* καὶ χρησιμότητα χρησιμοποίησεως τῆς νέας τεχνολογίας. Προωθημένες φῆμες ὀμιλοῦν γιὰ ἐναρξὴ τέτοιου τύπου δραστηριοτήτων. Γνωρίζουμε τὴν περίπτωση Ἰ. Μητροπόλεως, ἡ ὁποία στὴν πλήρη της διεύθυνση ἀναγράφει καὶ ἀριθμὸ Τέλεφαξ²⁸.

Ἐκκλήση γιὰ συνεργασία

Εἶναι πλέον καιρὸς γιὰ μία πρώτη ἀπογραφὴ ὡς πρὸς τὴν π ρ α κ τ ι κ ῆ ὀ ψ η τῆς πληροφορικῆς στῆ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Κάνουμε, λοιπόν, ἐκκλήση ἀπὸ τῆ στήλη μας πρὸς ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικούς ὑπευθύνους νὰ μ ᾶ ς π λ η ρ ο φ ο ρ ῆ σ ο υ ν γιὰ τὴν ἔκταση πού ἔχει πάρει ἡ Πληροφορικὴ στῆ ζωὴ τους ἀλλὰ καὶ στῆ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔστω, ὅμως, κι ἂν δὲν ἔχει πάρει ἀκόμα κάποια θέση ἡ Πληροφορικὴ στῆ ζωὴ τους, θὰ μᾶς ἐνδιέφερε νὰ ἐπικοινωνήσουν μαζί μας καὶ νὰ μᾶς γράψουν τὶς ἀπόψεις τους γι' αὐτὸ τὸ ἐπὶ θύραις καὶ ἐντὸς τῶν πυλῶν φαινόμενο τῆς σύγχρονης ζωῆς. Ἡ ἀλληλογραφία, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸ

Περιοδικὸ «Ἐκκλησία»

Ἐπ. Καθηγητῆ Α. Μ. Σταυρόπουλο

Ἔρευνα: Ἡ Πληροφορικὴ στὴν Ἐκκλησία

Ἰωάννου Γενναδίου 14

11521 Ἀθήνα,

παρακαλοῦμε νὰ εἶναι ἐπάνωμη οὕτως ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ διατηρηθεῖ ἡ πρώτη ἐπαφὴ γνωριμίας καὶ γιὰ τὴν περίπτωση ἀποστολῆς περαιτέρω ὑλικοῦ ἢ ὀργανώσεως κοινῆς συναντήσεως ὄλων αὐτῶν πού ἐνδιέφέρονται γιὰ τὸ σημαντικὸ αὐτὸ θέμα²⁹.

Προσκαλοῦμε ἐπίσης ἀπὸ τῆ θέση αὐτῆ, νὰ μ ᾶ ς π λ η ρ ο φ ο ρ ῆ σ ο υ ν γιὰ τὴ δουλειά τους καὶ ὅσοι ἀσχολοῦνται μέσφ τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν μὲ θεωρητικότερη διερεύνηση καὶ ἐπεξεργασία τῶν πηγῶν ἢ ἀποτελεσμάτων ἄλλου τύπου ἐρευνῶν πού ἀπτονται τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης. Γνωρίζουμε μερικές προσπάθειες πού ἔχουν ἤδη γίνει ἀπὸ πανεπιστημιακούς συναδέλφους καθὼς καὶ τὰ προβλήματα πού ἀνακύπτουν³⁰. Θὰ ἦταν πολὺ χρήσιμη γιὰ ὅλους μας ἡ κοινοποίησι μὲ τὴν δημοσίευσή ἀπὸ τὸ περιο-

δικὸ τέτοιου καταλόγου ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν πού ἔχουν περατωθεῖ ἢ βρίσκονται σὲ στάδιο ἐξελιξέως.

Θὰ περιμένουμε μὲ ἀνυπομονησία τὶς ἀπαντήσεις ὄλων.

26. Γιὰ τὴν διεθνῆ κίνηση σὲ ὄλα αὐτὰ τὰ ζητήματα πού ἀναφέραμε ἐνημερώνει ἱκανοποιητικὰ τὸ δελτίο «Interface».

27. Βλ. ἐπιστολὴ μου πρὸς τὸν Σεβασμιώτατο Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς, Μητροπολίτη Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς κ. Προκόπιο, ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1986. Τὸ ἐρωτηματολόγιο δημοσιεύτηκε στὸν «Ἐφημέριον» 1/15 Σεπτεμβρίου 1986, σ. 271-274.

28. «Στὰ ἑλληνικά τὸ «τέλεφαξ» θὰ μπορούσε νὰ ἀποδοθεῖ μὲ τὴ λέξη τ η λ ε ο μ ο ι ο τ υ π ί α, ἀπλῶς, γιὰτὶ ὁμοιοτυπῶναι ἐνόπιον τοῦ ἀποδέκτη-λήπτη τὸ ἔγγραφο ἢ ἔντυπο κείμενο τοῦ ἀποστολέα-πομπῆ, μὲ τηλεδιαβίβαση. Εἶναι τὸ «ἀκριβὲς ἀντίγραφον» τῆς ἠλεκτρονικῆς ἐποχῆς». Αὐτὰ ἀναφέρονται σὲ σημείωμα ἐπιγραφόμενο: Τέλεφαξ καὶ ... τηλε-κυβερνητικὴ («Καθημερινή» 18.9.1988).

29. Κίνηση συντονισμοῦ γιὰ τὶς ἐφαρμογὲς τῆς Πληροφορικῆς στὴν «κοινωνικὴ ἐργασία» ἔχει κάνει τὸ «Συμβούλιον Ἐπιμορφώσεως στὴν Κοινωνικὴ Ἔργασία» (Σ.Ε.Κ.Ε.) 30 Σεπτεμβρίου μὲ 3 Ὀκτωβρίου 1987, πού ὀργάνωσε ἐπιμορφωτικὸ σεμινάριο μὲ τίτλο: Εἰσαγωγή καὶ ἀξιοποίηση τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστῆ στὶς κοινωνικὲς ὑπηρεσίες, στὸ ὅποιο, ἀπὸ ὅ,τι γνωρίζουμε, ἔλαβαν μέρος καὶ κληρικοί. Βλ. περ. «Ἐκλογὴ Θεμάτων Κοινωνικῆς Προνοίας» τεύχος ἀρ. 75, Ὀκτωβρίου-Δεκεμβρίου 1987, σ. 210-211. Ἀπὸ τὸ ἴδιο τεύχος ἡ «Ἐκλογὴ» καθιέρωσε εἰδικὴ στήλη πού τὴν τιτλοφορεῖ «Ἡ Πληροφορικὴ στὴν Κοινωνικὴ Ἔργασία» καὶ τὴν ὁποία ἐπιμελεῖται ἡ Καθηγήτρια τῆς Κοινωνικῆς Ἔργασίας Χριστίνα Βάγια Σ' αὐτὴν τὴν στήλη ἔχουν τὴν θέση τους ἐκθέσεις γιὰ σεμινάρια, βιβλιοπαρουσιάσεις, ἔρθρα σχετικὰ μὲ τὸ «Νομοσχέδιο γιὰ τὴν προστασία τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τὴν ἐπεξεργασία τῶν προσωπικῶν πληροφοριῶν» ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ Ἑνιαίου Κωδικοῦ Ἀριθμοῦ Μητρώου (Ε.Κ.Α.Μ.) κ.λπ.

30. Βλ. προβλήματα πού παρουσιάζει μία ἐνταξὴ σὲ ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστῆ τοῦ Ἐννοιολογικοῦ θη σαυροῦ τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας ἀπὸ τὸν 10 μὲχρι τὸ 15ο αἰῶνα. Τὰ ἐκθέτει ὁ Καθηγητῆς Ἡλίας Βουλγαράκης στὴν περιγραφὴ τῆς ἐρευνας πού κάνει στὸ Α' τεύχος τοῦ Ἀπολογισμοῦ ἐρευνητικοῦ Προγράμματος, πού ἔγινε σὲ συνεργασία Κωστῆ Κυριακίδη καὶ Βαρβάρας Γιαννακοπούλου, Ἀθήνα 1986, σ. 74. Ὁ ἴδιος στὶς σ. 25-28 μιλώντας γιὰ τὴν «πληροφόρηση στὴν ἐποχὴ μας» διαπιστώνει τὴν ἐπαναστατικὴ ἀλλαγὴ πού ἔφερε ἡ διακράτηση τῆς πληροφορίας στὴν μνήμη τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ἐγκεφάλου (τὴν χαρακτηρίζει ὡς «μετάλλαξη»). Στὴν συνέχεια δίδει στοιχεῖα ἀπὸ τὴν χρῆση τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν τόσο στὶς θετικὲς ὥσο καὶ τὶς θεωρητικὲς ἐπιστῆμες συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Θεολογίας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΨΑΛΜΩΔΙΑ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΝΑΟ Κ' ΠΟΛΕΩΣ (*)

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΦΑΡΑΣΟΓΛΟΥ

Ἡ Δευτερεύων ποὺ παίρνει ἀπ' τὰ χέρια τοῦ Πατριάρχου τὸ Δίκηρο συνεχίζει τὰ «Πληρωτικά» ποὺ τὰ ἀπαγγέλει καθαρά, γοργά, μελωδικά.

«Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καὶ ἦν καὶ ἔσται καὶ ἔσται». Ὁ ἀσπασμὸς τῆς ἀγάπης γίνεται τώρα μὲ τὸ ἀργὸ «Ἀγαπήσω Σε» τοῦ Ἰακώβου, σὲ ἦχο δεύτερο, χορευτικό.

«Τὰς θύρας, τὰς θύρας». Ὁ Πατριάρχης ἀπαγγέλει τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεώς μας, ὅπως καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ὅταν χοροστατεῖ. Τώρα ποὺ τελεῖ ὁ ἴδιος τὴν θεία Λειτουργία, τὰ ἀπαγγέλει ὁ πρῶτος ἐπίσημος Ὀφφικιάλος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ποὺ στέκεται στὸ Παραθρόνιο. Τὴν ὥρα αὐτὴ τέσσερις ἀρχιερεῖς κινοῦν τὸν «Ἀέρα» πάνω ἀπὸ τὴν κεφαλὴ τοῦ Πατριάρχου, μέχρι τὸ σημεῖο «καὶ ἀναστάντα».

Συνεχίζεται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ ὁ καθαγιασμὸς τῶν Τιμίων Δώρων μέσα στὰ πολύτιμα Δισκοπότερα μὲ τὰ σμάλτα.

Ὁ Α' Δομέστιχος λέγει τὸ «Ἐπὶ σοὶ χαίρει Κεχαριτωμένη» χῦμα, καὶ συνεχίζει ὁ Πρωτοφάλτης τὸ κλασσικὸ μάθημα «Τὴν γὰρ σὴν μήτραν» σὲ ἦχο α' τετραφώνο ἐκ τοῦ Κέ.

«Μνήσθητι πάσης ἐπισκοπῆς» ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς (καὶ ἱερεῖς ἔπειτα), ἕνας - ἕνας ἀκούονται ἀπὸ τὶς «ἔδρες» τους τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν... καὶ μνημονεύουν τὸν Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸ Πατριάρχου.

Ἀκολουθοῦν τὰ ὠραία Δίπτυχα ἀπὸ τὸ Μέγα Ἀρχιδιάκονο μπροστὰ στὴν Ὁραία Πύλη, ποὺ μᾶς κάνουν σὲ λίγα λεπτὰ τὸν γύρο τοῦ κόσμου, καὶ συνεχίζει ὁ Τριτεύων τὰ «Πάντων τῶν Ἁγίων» παίρνοντας ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Πατριάρχου τὸ Τρικέρι, μὲ τὸ ὅποιο προηγουμένως εὐλογεῖ τὸ λαό.

Δὲν μένει ἄλλο πλέον. Οἱ χριστιανοὶ «ἐθεάσαντο τὸ πρόσωπον τῆς Ἁγίας Ἀναφορᾶς» μὲ τὴ θεία Κοινωνία ἢ τὸ Ἀντίδωρο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Πατριάρχου τους. Πῆραν καὶ τὴν εὐλογία του καὶ τώρα ἤσυχοι ἐπιστρέφουν στὰ σπίτια τους, στὶς δουλειές τους αὔριο, στὰ σχολεῖα οἱ μαθητὲς καὶ διηγοῦνται τὰ ὅσα εἶδαν, τὰ ὅσα ἄκουσαν χθὲς στὸ Πατριαρχεῖο.

Δὲν εἶναι χθὲς, δὲν εἶναι τώρα, οὔτε αὔριο εἶναι.

Πάντα αὐτὸ τὸ ἴδιο εἶναι τὸ Πατριαρχεῖο μας.

«Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος».

Σημειώνουμε ὅτι κατ' ἐξαιρέση τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ὁ Πατριάρχης δὲ μοιράζει τὸ ἀντίδωρο στὸν Πατριαρχικὸ Ναό, γιατί γίνεται ἡ λιτάνευση τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἀπὸ τὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ στὸ Παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα, ὅπου γίνεται καὶ ἡ Ἀπόλυση, καὶ ψάλλεται ὁ Πολυχρονισμὸς τοῦ Πατριάρχου, ἀφοῦ προηγουμένως γίνει «Τρισάγιο» στὸν ναὸ μὲ κόλλυβα ἀπὸ τὸν Πατριαρχικὸ Θρόνο «ὑπὲρ τῶν Ὁρθοδόξων Βασιλέων, Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων, ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν καὶ πάντων τῶν ἀγωνισαμένων ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως»⁵⁵.

Κατὰ τὴ λιτάνευση οἱ ἱερεῖς κρατοῦν τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ Πατριάρχης μικρὴ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΝΑΟ

«Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ» μὲ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου ποὺ ψάλλεται τὴν Κυριακὴ τῶν Βαῖων τὸ βράδι ἀρχίζει ἡ ἐβδομάδα τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου.

Στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ πρωταγωνιστὴς τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ Πατριάρχης, ποὺ φέρει συγχρόνως στοὺς ὤμους του καὶ τὸ πένθος τοῦ λαοῦ του.

Ὁ Πατριάρχης χοροστατεῖ σ' ὅλες τὶς Ἀκολουθίες, σύμφωνα μὲ τὴν τυπικὴ τάξη τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Στὶς Ἀκολουθίες τῶν Νυμφίων καὶ τῶν Προηγιασμένων, ὁ Πατριάρχης χοροστατεῖ ἀπὸ τὸ Παραθρόνιο, χωρὶς μανδύα, φορᾶει στὸ στήθος σταυρὸ⁵⁶ καὶ κρατᾶει χαζράνι. Δίπλα του παραμένει ὁ Δευτερεύων.

Ὁ Πατριάρχης διαβάζει τὸν Ἐξάψαλμο καὶ τὰ ἄλλα Ἀναγνώσματα τοῦ Προεστῶτος.

Ἔτσι ξεκινᾶει τὸ Πάθος. «Ἐνας Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος, γιὰ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο. Τὸν τραυματισμένο ἄνθρωπο, τὸν περιπεσόντα εἰς τοὺς ληστὰς»⁵⁷.

Ἦταν ἀνάγκη νὰ πεθάνει ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου,

55. Ὁρθοδοξία 13 (1938) 87.

56. Τὸν σταυρὸ τοῦ Βασιλέως Πέτρου μὲ δύο ἀλυσίδες.

57. Μητροπολίτου Ζιχιδίων Νικοδήμου, Ἑόρτια Μηνύματα, Ἀθήναι 1973, σελ. 361.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 282 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

νά ύψωθεῖ πάνω σ' ἓνα ξύλο, γιά νά μή ἀπολεσθεῖ πᾶς ὁ πιστευών σ' Αὐτόν, ἀλλά νά ἔχει ζωὴ αἰώνιο»⁵⁸.

Ὁ Πατριαρχικός Ναός μοσχοβολαίει μὲ τὸ «ἄρωματισμένο μῆλον»⁵⁹ ποὺ πρόσφεραν οἱ εὐλαβικὲς ψυχὲς τῶν πιστῶν τὶς μέρες αὐτές. («Τὰ μῦρα τῆς ταφῆς αἱ γυναῖκες κομήσασαι») ⁶⁰.

Ὁ Πρωτοψάλτης στὸν οἶστρο του. Ἀρχίζει τὸ «Ἀλληλούϊα» ἀργό, σὲ παπαδικὸ μέλος δύο φορές καὶ δύο ἀργοσύντομο. Ψάλλεται τὸ «Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος» δύο φορές ἀργά καὶ τὸ τρίτο σύντομο. Καὶ ἐξακολουθοῦν τὰ Καθίσματα ἀργά. Ὁ Κανόνας («Τῷ τῆν ἄβατον») καὶ ἐπαναλαμβάνεται ὁ Εἰρμός σὲ μέλος ἀργό. «Ὅλα στὴν ἐντέλεια.

«Καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον». Εἶναι τὸ Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα τῆς βραδιᾶς. Καὶ τότε κατεδίκασε αὐτήν: «μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα». Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα: «ἐξηράνθη ἡ συκὴ»⁶¹.

Ὁ συμβολισμὸς τῆς συκῆς εἶναι ὁ πνευματικὸς ἄκαρπος ἄνθρωπος. Ὁ Κύριος θέλει καρποὺς ἀπὸ τὰ δένδρα ποὺ «ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ Του», ἀπὸ μᾶς τοὺς χριστιανοὺς.

«Ὅσαι ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί»⁶², ἀκούεται ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Μεγάλης Δευτέρας τὸ δριμύ μαστιγίον ποὺ ἔλαβε ὁ Κύριος, γιά νά μαστιγιώσει τοὺς Φαρισαίους. Τοὺς καντηρίασε μὲ λέξεις βαριές. Ὁ Κύριος ποὺ ἦταν πάντα ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, στὴν περίπτωσιν αὐτὴ παρουσιάσεται αὐστηρὸς, γιὰτὶ πρόκειται γιά φαρισαϊσμὸ καὶ ὑποκρισία⁶³.

Τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ τὸ βράδι στὸ Συναξάριο διαβάζουμε: «Τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Τετάρτῃ, τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον μύρω γυναικός, μνεῖαν ποιῆσθαι οἱ θεϊότατοι πατέρες ἐθέσπισαν».

«Τόσα χρόνια πέρασαν καὶ ἀκόμη ἀναπνέουμε τὸ μῦρο, τὸ ὁποῖον ἡ ἄγνωστη καὶ ἀνώνυμη ἐκεῖνη γυναῖκα ἔφερε στὸ σπίτι τοῦ Σίμωνος, τὸ ἀνέμιξε μὲ τὰ δάκρυά της, ἔλειψε σιωπηλά μὲ αὐτὸ τὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὰ ἐσφόγγισε μὲ τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς της. Οἱ αἰῶνες τραγουδοῦν καὶ θὰ τραγουδοῦν τὴ γυναῖκα αὐτή»⁶⁴.

«Ὅκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν»⁶⁵, θὰ ἀκούσουμε στὴ συνέχεια τῆ Μεγάλῃ Τρίτῃ ἀπὸ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

Κάθε βράδι στοὺς Νυμφίους στοὺς αἴνους, ψάλλεται ἀργὸ τὸ «Αἰνεῖτε» ἀπὸ τὸ Λαμπαδάριο τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, ἐνῶ ὁ Πατριάρχης, ὁ ὕψιστος λει-

τουργὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πάνω στὴ γῆ, σὰν ἄλλος Δαβὶδ, μὲ τὴ βιβλικὴ του παρουσία κατέρχεται ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ θρόνου του καὶ μεταβαίνει ἰδικὰ στὸ δεξιὸ κλίτος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, μὲ τὴ συνοδεία τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου, τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου, τοῦ Δευτερευόντος καὶ τοῦ Μ. Ἐκκλησιαρχοῦ, ποὺ τιμᾶται στὸ ὄνομα τῆς Παναγίας τῆς «Παμμακαρίστου»⁶⁶ γιά νά προσκυνήσει τὴ «Στήλη τῆς Φραγγελώσεως» ποὺ φυλάσσεται ἐκεῖ, καθὼς καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ ποὺ εἶναι τοποθετημένη δίπλα στὴ Στήλη. Ὁ Πατριάρχης στὸ τέλος εὐλογεῖ στὴ μέση τοῦ σωλέα τὸ λαό.

Τὸ κορύφωμα τῆς βραδιᾶς τῆς Μεγάλῃς Τρίτῃς εἶναι τὸ Τροπάριο τῆς Κασσιανῆς, ποὺ ψάλλεται ἀπὸ τὸν ἀριστερὸ χορὸ, τὸ μουσικὸ αὐτὸ καλλιτέχνημα τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου.

Ἰδιαίτερη λαμπρότητα καὶ ἐπιτυχία παρουσιαζε τὰ χρόνια τῆς δεκαετίας τοῦ 40 μὲ 60, ποὺ τὸ ἔψαλλε ὁ γλυκύφωνος Ἀρχων Λαμπαδάριος Θερασόβουλος Στανίτσας, ποὺ συγκέντρωνε τὰ πλήθη ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Πόλης.

Στὶς Προηγιασμένες τῆς Μεγάλῃς Δευτέρας, Μεγάλῃς Τρίτῃς καὶ Μεγάλῃς Τετάρτῃς ὁ Πατριάρχης φορεῖ στὸ στήθος σταυρὸ καὶ ψάλλεται τὶς μέρες αὐτὲς τὸ «Κατευθυνθήτω» σὲ ἦχο πλάγιον τοῦ δευτέρου, σύμφωνα μὲ τὸ Τυπικὸ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Γεωργίου Βιολάκη.

Στὶς Προηγιασμένες ψάλλεται ὁ Χερουβικὸς Ὕμνος «Νῦν αἱ Δυνάμεις» ποὺ καθιερώθηκε γιά πρώτη φορὰ νά ψάλλεται στὴν ἐκκλησία τὸ ἔτος 613, στὴν ἐποχὴ τοῦ βασιλείου Ἡρακλείου. Εἶναι μελοποιημένος σὲ ἦχο πλάγιον τοῦ δευτέρου, μὲ ἀρχαιοπρεπὴ καὶ μυστικοπαθὴ ἔκφραση ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνὸ καὶ ἔχει διασωθεῖ μέχρι σήμερα ἀπὸ τὸν Πέτρο τὸν Πελοποννήσιον.

«Νῦν αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, σὺν ἡμῖν ἀοράτως λατρεύουσι, ἰδοὺ γὰρ εἰσπορεύεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης». Ἐδῶ διακόπτει ὁ Πρωτοψάλτης καὶ γίνεται ἡ Μεγάλῃ Εἴσοδος μὲ ἀπόλυτη σιωπὴ καὶ εἶναι κалуμμένος ὁ ἱερεὺς μὲ τὸν Ἀέρα. Τὴν ὥρα αὐτὴ ὁ Πατριάρχης στέκεται πρηνῆδον μπροστὰ στὶς σκάλες τοῦ Παραθρονίου. Μετὰ τὴν Εἴσοδο ὁ Πρωτοψάλτης συνεχίζει: «ἰδοὺ θυσία μυστικὴ τετελειωμένη δορυφορεῖται· πίστει καὶ πόθῳ προσέλθωμεν ἕνα μέτοχοι ζωῆς αἰωνίου γενόμεθα. Ἀλληλούϊα», καὶ κλείνει ἡ Ὁραία Πύλη μὲ τὸ μαῦρο παραπέτασμα.

(Συνεχίζεται)

58. Ἰωάνν. γ' 15.

59. Ἀρῆ Πανώτῃ, «Ἐνα ξεχασμένο ἔθιμο, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, ἀριθμ. 202, 1 Μαρτίου 1985.

60. Κέθισμα Ἀναστάσιμον, ἦχος πλ. δ'.

61. Ματθ. κα', 19.

62. Ματθ. κγ', 13.

63. Μητροπολίτου Ζιχιδῶν Νικοδήμου, Ἐόρτια Μηνύματα, Ἀθήναι 1973, σελ. 361.

64. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσου Δωροθέου, Ἡ Συνάντησις, Ἀθήναι 1960, σελ. 126.

65. Ματθ. θ', 13.

66. «Παρεκλήσιον τῆς Παμμακαρίστου ἐκλήθη ἀπὸ τῆς πρώτης Πατριαρχείας τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' (1798) διότι φυλάσσεται ἐκεῖ ἡ ἱερὴ εἰκόνα ψηφιδωτῆ τῆς Παμμακαρίστου (παλαιότερη τοῦ 13ου αἰῶνα) καὶ πανηγυρίζει τὴν 1η Σεπτεμβρίου (ἡ Ἀκολουθία περιλαμβάνεται σὲ εἰδικὴ Φυλλάδα). Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἀνῆκε στὸ Βυζαντινὸ Ναὸ τῆς Παμμακαρίστου (Φέτχιε τζαμί). (Γ. Α. Σωτηρίου, Ἡ εἰκὼν τῆς Παμμακαρίστου, εἰς Ὁρθοδοξία 9 (1934) 242, ὑπόσημ. καὶ σελ. 248). Ἐπίσης στὸ δεξιὸ κλίτος τοῦ Π. Ναοῦ φυλάσσεται ἡ ψηφιδωτὴ εἰκόνα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου μεταφερθεῖσα καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Παμμακαρίστου, καθὼς καὶ τὰ Ἅγια Λείψανα τῆς Ἁγίας Εὐφημίας, τῆς Ἁγίας Θεοφανοῦς τῆς Βασιλίδος καὶ τῆς Ἁγίας Σαλώμης τῆς μυροφόρου.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

τοῡ ἐν ἁγίοις ὁδίου πατρὸς ἡμῶν
Ἰωάννου τοῡ Κουκουζέλη

Ποίησις ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ
Πρωτοψάλτου

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ

Καθίσματα.

Εἰς τὴν α΄ Στιχολογίαν. ᾠχος δ΄.
Ὁ Ὑψωθείς.

Νῦν χορευέτω ἁγιώνυμον Ὅρος,
χεῖρας κροτείτω μοναχῶν ἡ χορεία,
ὅτι λαμπρὰ ἀνέτειλεν ἡμέρα ἑορτῆς
μάκαρος, ὁδίου τε
Ἰωάννου τοῡ πάνυ,
ἅμα τε μαῖστορος
καὶ τῆς Λαύρας τροφίμου·
καὶ γὰρ ὡς ἄνθος ἠνθησέ ποτε
μύρον ἁγίου πληρώσαν τὸν Ἀθωνά.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τῶν Ἀσωμάτων στρατιαὶ ἐξανέστησαν
καὶ τῶν ἀνθρώπων γενεαὶ κατεπλάγησαν,
ὅτι ἀσπόρως ἔτεκες Θεὸν ἐν σαρκί.
Τοῦτο τὸ ἀνῆκουστον
ἐπὶ σὲ καθωράθη,
μόνη γὰρ ἀπείρανδρος
ἐν τῷ κόσμῳ οὐ ἔστις.
Διὸ Θεοῦ ὑμνοῦμεν τὴν βουλήν
καὶ προσκυνοῦμεν τὸν τόκον τὸν ἄχραντον.

Εἰς τὴν β΄ Στιχολογίαν. ᾠχος δ΄.

Ταχὺ προκατάλαβε.

Ἀνέτειλεν ἔκπαγλος
ἡ ἀρετὴ σου, σοφέ,
ἐξήστραψεν ἡδιστα
ἡ βιοτὴ σου ποτὲ
ἐν Λαύρα τοῦ Ἀθωνος
ἐνθα ἐν ταπεινώσει
τὴν ζωὴν σου διῆλθες
ἅσματα θεῖα μέλπων
τῷ δοτῆρι τῶν ὄλων.
Διὸ σε, ὦ Ἰωάννη,
πόθω γεραίρομεν.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Υμνῶν θεῖω ἔρωτι
ἕτας ἀρετάς σου, σεμνή,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 301 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14 τεύχους.

ἐκ σοῦ γέρας ἔλαβε
ἐν τῇ τῆς Λαύρας Μονῇ
τελῶν εἰς ἐνύπνιον,
Μάγιστρος Ἰωάννης
ὁ σεπτὸς Κουκουζέλης,
ὄνπερ καὶ ἐξυμνοῦντες
παρὰ σοῦ ἐκζητοῦμεν
προσβείαις σου, Θεοτόκε,
ἅπαντας ρύσασθαι.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον. ᾠχος δ΄.
Κατεπλάγη Ἰωσήφ.

Παλατίου τοὺς χοροὺς
σύ κατελάμπρυνας ποτέ·
μοναστῶν τὰς ἀκοάς
σύ κατεκλήλυσας, σοφέ,
ὑμνολογῶν καθ' ἐκάστην ἀπὸ καρδίας,
ἀνακτα Θεὸν παντοκράτορα,
θεῖαν Μαριὰμ τὴν παντάνασσαν
καὶ τῶν Ἁγίων ἅπαντας τοὺς Δήμους,
καὶ τῶν Ἀγγέλων τὰ τάγματα.
Διὸ ἀγάλλει
ἐν Παραδείσῳ
μένων εἰς τοὺς αἰῶνας.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τὴν Παρθένον Μαριὰμ
ὑμνολογοῦμεν οἱ πιστοί·
κεχαρίτωται καὶ γὰρ
ὑπερφυῶς ἐν γυναιξί,
ὅτι δοχεῖον ἐγένετο τοῦ ὑψίστου.
Εὔσας τὴν ἀράν αὐτῆ ἔλυσε
καὶ τὴν τοῦ Ἀδάμ ἐξηφάνισε.
Διὸ τὸ γένος ἅπαν τῶν ἀνθρώπων
εὐγνωμοσύνη βοᾷ αὐτῇ·
Παρθένε χαῖρε,
ὅτι ἐρρύσω
ἅπαντας τῆς γέννης.

Ὁ Κανὼν, οὗ ἡ ἀκροστιχίς.
Μαῖστόρων πρώτιστον λαμπρῶς ὑμνήσω.

ᾠχος δ΄.

Ὁδὴ α΄.

Θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον.

Μαῖστωρ
σύ ἀνεφάνης ἐνδοξος ἐν πόλει τῇ κλεινῇ,

ὦ Ἰωάννη, κλέος μουσικῶν,
μελωδῶν τε ψαλτῶν καλλονή·
καὶ γὰρ τῆς γῆς τὰ πέρατα
σὺ ἐσαγήνευσας καὶ ἕτερψας.
Ἄγιων
καὶ τῶν ὁσίων ἄριστος ἐδείχθης σὺ ποτέ,
ἐν ταπεινώσει ζῶν καὶ ὑμνωδῶν
καὶ καρδίας εὐφραίνων πιστῶν
καὶ τὸ δοθέν σοι τάλαντον
Θεοῦ εἰς δόξαν ἐργαζόμενος.

Ἰθύντωρ
παλατινῶν χορῶν σὺ ἀνεδείχθης κάλλιστος
ἐν βασιλίδι τῇ περικλεῖ
ἀπολαύων τιμῶν πολλαπλῶν·
πλὴν αὐτάς σὺ κατέλιπες
καὶ πρὸς τὴν ἀσκησιν προσέδραμες.

Θεοτοκίον.

Σελήνην
ὁ φωτοδότης ἥλιος Ὑῖος κατέστησε,
ἅμα εἰς μήτραν σου ἀναφυσῆς,
μεταδούς σοι φωτὸς ἀρετῆν,
ἵνα φωτίζης ἅπαντας
τούς σὲ ὑμνοῦντας, παμμακάριστε.

Ἦδὴ γ'.

Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί.

Τριάδα τὴν φωταυγῆ
καὶ ἐνιαίαν καὶ ἀπλὴν ὑμνησας
θείοις μελωδήμασι
καὶ καλλιπέσι προσφθέγμασι.

Ὅσιων τὴν βιοτὴν
ἀπὸ παιδὸς ἐπιποθῶν, ὅσιε,
πρὸς ζωὴν ἀσκήσεως
ἡδιστα καὶ τάχιστα ἔδραμες.

Ρημάτων θεοειδῶν,
μελωδιῶν θεοτερπῶν ἔπλησας
μοναστὰς τοῦ Ἁθῶνος
θέλγων ἀκοῆς καὶ τὰ πνεύματα.

Θεοτοκίον.

Ἦ μητὲρ πανευκλεῆς
καὶ τῶν ἀνθρώπων προσηγῆς πρέσβειρα
σῶ Ὑῖῳ δεήθητι,
ἵνα εὐμενῆς ἡμῖν γένηται.

Καθίσματα. Ἦχος α'.

Τὸν τόπον σου, Σωτήρ.

Πατέρων εὐλαβῶν,
ἀσκητῶν ἢ χορεία,
ἀθροίσθητε ὁμοῦ

ὑποδέξασθαι νέον
ἀστέρα τὸν χρυσάκτινον
Ἰωάννην Μαῖστορα,
χαριτώνυμον
ἐπικληθέντα εὐστόχως,
ὡς βιώσαντα
ἐπιχαρίτως ἐν Ἁθῶ,
Θεόν τε ὑμνήσαντα.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μητέρα τοῦ Θεοῦ
σὲ γινώσκομεν πάντες·
μητέρα καὶ ἡμῶν
ἐκδεχόμεθα πόθῳ·
διὸ ὑπὸ τὴν σκέπην σου
εὐρεθῆναι διώκωμεν,
ὅπως ἕξωμεν
τὴν σὴν θερμὴν προστασίαν
καὶ βοήθειαν·
σὸς γὰρ Ὑῖος εἰσακούει
θερμὴν σου παράκλησιν.

Ἦδὴ δ'.

Ἐπαρθέντα σε ἰδοῦσα.

Νῦν ἡδύμολπον ὑμνήσωμεν Ἰωάννην,
τῶν μοναστῶν τὸ καύχημα
Λαύρας καὶ τοῦ Ἁθῶ.
Ζήσας γὰρ ἐκεῖ ἐν σπουδῇ
Θεῷ εὐηρέστησε
καὶ Θεοῦ τῆς δόξης ἤξιωτο.

Πάντες νῦν τὸν χαριτώνυμον Κουκουζέλην,
τὸν Θεοτόκον μέλψαντα
ἐν χοροστασίαις
δεῦτε εὐφημήσωμεν
καὶ γὰρ αὕτη ἤμειψε
νόμισμα χρυσοῦν ἐγχειρίσασα.

Ρῦπον πάντα ἐκ σοῦ σώματος ἀποπλύνας
τοῦτο κατοικητήριον
Πνεύματος Ἁγίου
ὄντως ἀπειργάσω, σοφέ,
βιῶν ὁσιότητι
ὡς οἱ τοῦ Θεοῦ φίλοι γνήσιοι.

Θεοτοκίον.

Ἦς πανύμνητον ὑμνοῦμέν σε Θεοτόκον
τὴν ἐν κινδύνοις πάντοτε
σκέπουσιν ἀνθρώπους·
πλήθη γὰρ δεινῶν συμφορῶν
ταχέως παρέρχονται
σαῖς πρὸς τὸν Ὑῖον παρακλήσεσι.

(Συνεχίζεται)

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Μερικές σκέψεις, προτάσεις, οδηγίες κι ένα όραμα.

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Οἱ πῦθ πάνω πιθανοὶ στόχοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ραδιοφωνίας (ὅρο πού καθιερώσαμε πρὶν ἀπὸ τριάντα χρόνια), δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐξανατλοῦνται ἢ νὰ ἐκφράζονται μὲ πρόχειρες εἰδήσεις, διδασκαλία, σχολιασμούς, κατήχηση ἢ ἀπολογητικὴ. Ἄλλὰ μὲ ἀτόφια κείμενα καὶ μὲ πνευματικὴ ἐμπειρία, ὥστε νὰ δίδονται ἐρεθίσματα θρησκευτικὰ καὶ δυνατότητες μιᾶς ἀποτελεσματικῆς μέθεξης τοῦ ἀκροατῆ μὲ τὸ ἀκρόαμα καὶ τίς συγκινήσεις του. Πράγμα πού μπορεῖ νὰ πετύχει τὸ μυστήριον τοῦ ἤχου καὶ ἡ γοητεία τοῦ μέσου. (Γ. Ν. Κάρτερ, *Τὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ αἰσθητικὴ του*, Ἀθήνα, 1955), (Δημ. Σ. Φερούση, *Ἡ πνευματικὴ ἀποστολὴ τῆς Ραδιοφωνίας*, Ἀθήνα, 1959).

ε. Οἱ δημόσιες σχέσεις.

Ὅπως ἓνα ὄχυρό, ὅσο ἀπόρθητο κι ἂν εἶναι, ἔχει ἀνάγκη πάντα ἀπὸ κάποια φρουρὰ στρατιωτῶν στὸ ἀνοιχτὸ ἔδαφος γιὰ νὰ τὸ προστατεύσει, ἔτσι καὶ οἱ δημόσιες σχέσεις ἔχουν ὡς σκοπὸ νὰ βοηθοῦν οὐσιαστικὰ τὸ ραδιοσταθμὸ, ὡς ὄργανισμὸ, γιὰ νὰ ἀνταπεξέρχεται στὰ ζητήματα σχέσεων, δημοσιότητας, προβολῆς, διαφήμισης, καθὼς ἐμπλουτισμοῦ σὲ ἰδέες καὶ ἀλλαγῆς καὶ ἀκόμα νὰ μὴ μὲνει σὲ ἀπομόνωση.

Στὸν τομέα αὐτό, ἂν καὶ εἶναι πολὺ σημαντικὸς κατὰ τὸ διάστημα τῆς προετοιμασίας, ἀλλὰ καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ σταθμοῦ, δὲν πρέπει νὰ μακρυγορήσουμε. Φτάνει μόνον νὰ ἀναφέρουμε μερικὲς ἀπὸ τίς ἀναγκαῖες δραστηριότητές του:

1. Ἡ ἐρευνα ἀπόδοσης τῆς κάθε ἐκπομπῆς καὶ ἡ ἀκροαματικότητά της.
2. Ἡ ἀναζήτησις καὶ καταγραφή τῶν ραδιοφωνικῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ καὶ ἡ κατάλληλη κάλυψή τους.
3. Ἡ προβολὴ καὶ γνωστοποίησις τοῦ ραδιοσταθμοῦ μὲ ἄλλους τρόπους, πέραν τῶν ἐρτζιανῶν κυμάτων (ἀφίσεις, καταχωρήσεις, συνεντεύξεις).
4. Ἡ τακτικὴ δημοσίευσσις τοῦ προγράμματος τῶν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν στὴ «Φωνὴ Κυρίου», «Πάντα

τὰ ἔθνη», «Ἐφημέριος», «Ἐκκλ. Ἀλήθεια», ἐγοριακὰ ἔντυπα, δίπτυχα, ἐφημερίδες κ.λπ.

5. Οἱ ἀναγκαῖες συνεννοήσεις καὶ ἡ συνεργασία μὲ ἄλλους ραδιοσταθμούς.

6. Ἡ συγγὴ σφυγμομέτρησις τῆς Κοινῆς Γνώμης καὶ εἰδικῶν ὁμάδων γιὰ τὴν ποιότητα τῶν ἐκπομπῶν.

7. Ἀνοιχτὲς συζητήσεις μὲ σκοπὸ τὴ βελτίωσις τοῦ προγράμματος.

8. Ὁ ἐντοπισμὸς εἰδικῶν ὁμάδων καὶ συνεννόησις μαζί τους. (Μικρασιατικὸς ἑλληρισμὸς, Ὁρθόδοξοι Ἀραβες, Πόντιοι, Ἀρμένιοι, μετανάστες, Ἑλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ, τσιγγάνοι ὀρθόδοξοι, μειονότητες κ.λπ.).

9. Ἡ ὀργάνωσις τῶν ἐγκαινίων καὶ εἰδικῶν ἑορτῶν.

10. Ἡ κατασκευὴ ἔντυπου σήματος τοῦ ραδιοσταθμοῦ.

11. Ἡ ἐκτύπωσις εἰδικοῦ γραμματόσημου τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ σῆμα τοῦ ραδιοσταθμοῦ, κ.λπ. κ.λπ.

Μετὰ τίς σύντομες αὐτὲς προτάσεις καὶ σκέψεις, νομίζω, πὼς θὰ ἦταν ὠφέλιμο καὶ πρακτικὰ ἀναγκαῖο, νὰ σημειώσω καὶ μερικὲς ἄλλες ἀπόψεις ἄμεσου ἐνδιαφέροντος. Καὶ ὄχι, βέβαια, πὼς οἱ ὑπεύθυνοι δὲν θὰ τίς ἔχουν προβλέψει. Ἀλλὰ γιὰ νὰ εἶναι κάπου συγκεντρωμένες καὶ ὡς συνολικὴ πρότασις νὰ εἶναι περισσότερο εὔχρηστες.

Γ' ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν θὰ πρέπει νὰ μεταδίδονται ἐκπομπὲς δίχως νὰ εἶναι μαγνητοφωνημένες.

Τὸ ραδιόφωνο εἶναι μιὰ σπουδαία τέχνη καὶ ἔχει τοὺς αἰσθητικοὺς κανόνες της. Ἔως ὅτου μαθευτοῦν καὶ ἀποκτηθεῖ πείρα, ἐνότητα καὶ συλλογικὴ εὐθύνη, ἂς εἶναι προφυλαγμένη ἡ ποιότητα. (Ε.Ι.Ρ., Ἡ ραδιοφωνικὴ τέχνη, Ἀθήνα 1960).

2. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν πρέπει ἡ λειτουργία τοῦ ραδιοσταθμοῦ νὰ καλύπτει περισσότερες ἀπὸ τρεῖς ἔως

*Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 303 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

τέσσερις ώρες τὸ εικοσιτετράωρο. Θὰ εἶναι μεγάλο λάθος τὸ ἀντίθετο!

3. Οἱ πιὸ κατάλληλες ζῶνες μετάδοσης μπορεῖ νὰ εἶναι:

α. Καλοκαίρι 6,5 - 8,5 τὸ πρωὶ καὶ 6 - 8 τὸ ἀπόγευμα.

β. Χειμῶνα 7,5 - 9,5 τὸ πρωὶ καὶ 4 - 6 τὸ ἀπόγευμα πὸ μπορεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνεται καὶ τὸ θράδυ.

4. Τὸ κέντρο θάρους τοῦ προγράμματος πρέπει νὰ ριχτεῖ στὸ πρωὶ, ἐπειδὴ ἐκεῖ ὑπάρχει μεγάλη ραδιοφωνικὴ ἀνάγκη - ζήτηση.

5. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν θὰ πρέπει νὰ ἰδρυθεῖ ἄλλος ραδιοφωνικὸς ἐκκλησιαστικὸς σταθμὸς.

6. Ὁ ραδιοσταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας σὲ κανέναν τομὴν δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀνταγωνιστικὸς, ἀκόμα καὶ ἂν τὸ μπορεῖ, πρὸς τὰ ἄλλα ραδιοφωνικὰ κανάλια.

7. Ἡ συνεργασία μὲ τοὺς ὑπόλοιπους ραδιοσταθμοὺς πρέπει νὰ περιλαμβάνει καὶ ἀμοιβαῖες ἀναμεταδόσεις προγραμμάτων.

8. Καμιά ἐκπομπὴ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐγκρίνεται δίχως προηγουμένως νὰ ἔχει ὑποβληθεῖ σχετικὸς πιλότος (σχέδιο).

Ὁ γραπτὸς αὐτὸς πιλότος θὰ περιλαμβάνει:

α. Τὸν τίτλο τῆς ὑπὸ ἔγκριση ἐκπομπῆς.

β. Τὸ πιθανὸ ραδιοφωνικὸ σῆμα.

γ. Τὴν ἐκφώνηση καὶ ἀποφώνηση.

δ. Τὸ σκοπὸ στὸν ὁποῖο θὰ ἀποβλέπει.

ε. Τὴν ὀμάδα ἀκροατῶν πὸ θὰ ἀπευθύνεται (παιδιά, νέους, γυναῖκες).

στ. Τὸ περιεχόμενον.

ζ. Τὴν πιθανὴ ὥρα μετάδοσης καὶ γιατί.

η. Τὴ χρονικὴ διάρκεια καὶ τὴ μέρα μετάδοσης.

θ. Τὶς πηγές πὸ θὰ χρησιμοποιηθοῦν.

ι. Τὴν περίληψη δέκα τουλάχιστον ἐκπομπῶν.

ια. Τὰ ἀναγκαῖα πρόσωπα ἐκτέλεσης τῆς ἐκπομπῆς.

ιβ. Τὴν πιθανὴ οἰκονομικὴ δαπάνη.

9. Ἡ προσπάθεια τοῦ ραδιοσταθμοῦ εἶναι κατεξοχὴν συλλογικὴ. Καὶ πρέπει νὰ ἐκφράζεται ἐνεργὰ ἀπὸ ἓνα ἀνάλογο συλλογικὸ ὄργανο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ διοίκηση, τὸ πρόγραμμα θὰ εἶναι τῆς ἀποκλειστικῆς του ἀρμοδιότητος.

10. Ἡ σύνταξὴ ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ θὰ ἀποτρέ-

ψει κάθε σύγκρουση ἀρμοδιοτήτων. Θὰ προσφέρει ἐλευθερία καὶ αὐτοπεποίθηση. Καὶ θὰ ὑπάρχουν πάντα οἱ ὑπεύθυνοι κάθε ἐνέργειας, ἐνῶ παράλληλα θὰ περιορίζεται προσωπικὲς φιλοδοξίες, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς νόμιμες!

11. Γιὰ νὰ λειτουργήσῃ σωστὰ ἕνας ραδιοσταθμὸς χρειάζεται νὰ ἔχει ψυχὴ! Κι αὐτὴ τὴν ψυχὴ τὴν ἀποτελεῖ ὁ διευθυντὴς του. Πρόκειται γιὰ τὸ πρόσωπο, πὸ μὲ τὶς ραδιοφωνικὲς γνώσεις του, τὴν ἱκανότητά του στὴν ἀπόκτηση σχέσεων καὶ στὴν εὐεlexία του θὰ στηρίζεται ἡ λειτουργία, ἡ πρόσδος καὶ ἡ ἀκροαματικότητά του ραδιοσταθμοῦ.

Πρέπει νὰ εἶναι πρόσωπο ὑψηλῆς εὐθύνης, ἐμπιστοσύνης καὶ σοβαρότητας.

Παρομοιάζεται μὲ Μητροπολίτη, ὁ ὁποῖος θὰ ἔχει ποιμνιο - ἀκροατὲς 3,5 ἑκατομμύρια περίπου.

Τὸ ἔργο του θὰ εἶναι νὰ παρουσιάζεται τὸ πρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας κάθε μέρα. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ εἶναι ὑπόλογος στὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ θὰ κρίνεται, ὄχι μὲ τὸ τί πρόγραμμα θὰ μεταδίδει. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἀκροαματικότητα πὸ θὰ ἀποκτᾷ ὁ ραδιοσταθμὸς. Μπορεῖ ἓνα τέτοιο πρόσωπο νὰ ἀναζητηθεῖ καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ στενὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας.

(Συνεχίζεται)

**ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ**

● Βλασίον Ἰω. Φειδᾶ

Καθηγητοῦ τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν

**ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988)
(3η ἔκδοσις)**

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸν ἑορτασμὸ τῆς Χιλιετηρίδος γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν Ρώσων. Στὰ ἑπτὰ κεφάλαια τοῦ ἔργου (466 σελίδων) ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἀπὸ τὴν ἵδρυσή της μέχρι σήμερα.

● Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ,
Ἐπιμ. Καθηγητοῦ

**Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
(ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)**

Ἐνα βιβλίον πὸν βοηθᾷ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ τῆς πνευματικῆς σύγχυσης ἀξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πιὸ δυσδιάκριτη.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Τὸ μάτι, τὸ πέταλο, λίγο δίχτυ κι ἓνα
σκόρδο... ἀπολιθωμένο.

ΕΠΕΣΤΡΕΨΑΝ καὶ τὰ τελευταῖα κόματα τῶν
παραθεριστῶν. Οἱ θερινὲς ἀναμνήσεις ἄρχισαν νὰ ξε-
θωριάξουν. Τὰ περὶ ἀγεφύρωτης διαφορᾶς μεταξὺ Ἀ-
θηνῶν κι ἐπαρχίας σχόλια δίνουν καὶ παίρνουν. Κι
εἶναι στ' ἀλήθεια οἱ ἀντιθέσεις τόσο πολλές...

Στὸ ἐσωτερικὸ τῶν ἐπαρχιακῶν λεωφορειῶν,
πάνω ἀπὸ τὸν ἀνεμοθώρακα—παρμπρίζ ἐπὶ τὸ ...
ἐλληνικώτερον — στὸ χῶρο τοῦ ὁδηγοῦ, ὑπάρχει μιὰ
ἐσοχή. Τὸ «προσκνητάρι» τοῦ αὐτοκινήτου. Τόσο
στ' ἀστικά, ὅσο καὶ στὰ ὑπεραστικά, ὑπάρχει αὐτὸς ὁ
χῶρος κι ὁ κάθε ὁδηγὸς — ἀνάλογα μὲ τὴν εὐσέβειά
του — τοποθετεῖ τὶς εἰκονίτσες, τὸ καντηλάκι τὸ
ἠλεκτρικὸ, τὰ σταυρολόγυρα. Ὅλα βέβαια τ' ἀμα-
ξώματα αὐτὰ εἶναι κάποιας ἡλικίας. Ἀντίθετα στὴν
πρωτεύουσα, ὅπου τὰ λεωφορεῖα εἶναι σὲ ἡλικία ἐφη-
βική, δὲν προβλέφθηκε καὶ δὲν ὑπάρχει στὸ χῶρο τους
τὸ γραφικὸ προσκνητάρι. Ἀκολουθοῦν προφανῶς τὸ
συρμὸ τῆς ἐποχῆς, πὸν θέλει τοὺς νέους ἀδιάφορους
περὶ τὰ θρησκευτικά. Μολταῦτα, κάποιοι εὐσεβεῖς
ὁδηγοί, ἔχουν κολλήσει μὲ σελοτέιπ, χάρτινες εἰκονί-
τσες πάνω ἀπ' τὸ τιμόνι τους. Οἱ περισσότεροι ἔχουν
κρεμασμένο στὸν κεντρικὸ καθρέφτη ἓνα «μάτι» μαζὶ
μὲ κάποιο πέταλο, λίγο δίχτυ κι ἴσως κάποιο σκόρ-
δο... ἀπολιθωμένο.

Ἄραγε τόσο ἐνοχλεῖ ἡ ὑπαρξὴ προσκνηταριῶ;
Μήπως... παρὰλληλα μὲ τὸ φαρμακεῖο καὶ τὸν πυρο-
σβεστήρα — ἀνθρώπινες μεθόδους προστασίας —
ἔπρεπε ἡ προτεραιότητα νὰ δίνεται στὴ θεία ἐνίσχυση;
Ἡ τὸ ... ξεπεράσαμε κι αὐτό;

«Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις,
σὲ ὑπέρμαχον Θεσσαλονίκη...».

«ΜΕΓΑΝ εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον
Θεσσαλονίκη...». Αὐτὴ τὴ χαριτωμένη παραλλαγή στὸ
τροπάριον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἔχουν ἐπιφέρει —
καὶ πολὺ πετυχημένα — οἱ βορειοελλαδίτες, ἀγνω-
ρίζοντας τὶς πολύτιμες ὑπηρεσίας πὸν πρόσφερε καὶ
προσφέρει στὴν πρωτεύουσά τους ὁ Μυροβλήτης. Κι
ἐδῶνμονώνοντας τον.

Ἡ ἱστορία τῆς «νύμφης τοῦ Θεομαῖκου» εἶναι
συνυφασμένη μὲ τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Στο-
λίδι πραγματικὸ ὁ ναὸς του, ἀναπαύει κάτω ἀπὸ τὴ

στέγη του τοὺς «κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους» πὸν
προσέρχονται ν' ἀποθέσουν στὸ ἱερὸ λείψανο τοὺς
πόνους καὶ τὶς ἀνησυχίες τους, τὶς ἰκεσίες καὶ τοὺς
δραματισμούς τους.

«Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον
Θεσσαλονίκη...». Συχνὰ-πυχνὰ τὸν τελευταῖο καιρὸ ἡ
Μακεδονία μας γίνεται στόχος καὶ ἀντικείμενο...
εὐσεβῶν πόθων, γειτόνων ἀγαθῶν. Ἄς παρακαλέ-
σουμε τὸν Ἅγιο Δημήτριο νὰ μὴν πάψει ποτὲ νὰ
προστατεύει τὴν πόλη του καὶ τὴ Μακεδονία δλάκερη.
Ὁ πιστὸς λαὸς της, σ' ἐκεῖνον ἔχει τὶς ἐλπίδες του.
Ὅπως πάντα, ἔτσι καὶ σήμερα.

«Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον
Μακεδονία...».

Κάτω τὰ χέρια ἀπὸ τοὺς Ἁγίους!

«ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ αὐτὸ ἔχει σταλεῖ σὲ σένα γιὰ
καλὴ (sic) τύχη. Τὸ ἀρχικὸ ἀντίγραφο βρῖσκεται στὴ
Ν. Ἀγγλία. Ἐχει κάνει τὸ γύρω (sic) τοῦ κόσμου, 9
φορὲς. Μὴν κρατήσεις αὐτὸ τὸ γράμμα, πρέπει νὰ
φύγει ἀπὸ τὰ χέρια σου μέσα σὲ 96 ὥρες. Ὁ Σ. Δ.
τὸ ἔλαβε, ἔκανε 20 φωτοαντίγραφα καὶ τὰ ἔστειλε.
Μερικὲς μέρες μετὰ, κέρδισε σὲ λοταρία 2 ἐκ. δολάρια.
Ὁ Α.Τ., ὑπάλληλος, ἔλαβε τὸ γράμμα καὶ ξέχασε νὰ
φύγει ἀπὸ τὰ χέρια του. Μέσα σὲ λίγες μέρες ἔχασε
τὴ δουλειά του...».

Πρόκειται γι' ἀπόσπασμα ἀπ' τὸ γνωστὸ «γράμ-
μα» πὸν δημοσιεύσαμε ξανά στὴ στήλη, σημειώνοντας
ὅτι χρειάζεται σταυροφορία γιὰ τὴ συστηματικὴ δια-
φώτιση τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ πάψουν νὰ τὸν διασκο-
τίζουν ἔντεχρα ἄλλοι ἀφελεῖς κι ἐπιτήδειοι.

Ἐφορμὴ γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ θέματος, μᾶς
ἔδωσε τὸ ὑπ' ἀριθμ. 84/7.88 φύλλο τοῦ μηνιαίου Δελ-
τίου τοῦ Ἰδρύματος «Ἅγιος Νεκτάριος» ἀπὸ τὴ
Λευκωσία. Μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατὰ καιροὺς κυκλο-
φοροῦν ἐπιστολὲς μὲ ὑπογραφή «Ἅγιος Νεκτάριος»
μὲ κείμενο ἀνόητο, παρόμοιο μ' ἐκεῖνο πὸν δημοσιεύ-
τηκε στὴν ἀρχὴ τοῦ σχολίου. Παλαιότερα παρόμοιες
ἐπιστολὲς τὶς «ὑπέγραφε» ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος. Τώρα
«ἐπιστράτευσαν» καὶ τὸν Ἅγιο Νεκτάριο.

— Μὰ ἐπιτέλους, πότε θ' ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὶς
προλήψεις καὶ τὶς δεισιδαιμονίες πὸν στὴν καλύτερη
περίπτωση μᾶς κάνουν ἀντικείμενο πειραγμάτων καὶ
ἀστεϊσμῶν;